

Tiina Jokinen

GERONOMI IKÄÄNTYNEIDEN YMPÄRIVUOROKAUTISESSA PALVELUASUMISYKSIKÖSSÄ

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Geronomikoulutus

2023

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Geronomi (amk)
Tekijä	Tiina Jokinen
Työn nimi	Geronomi ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä
Toimeksiantaja	Etelä-Karjalan hyvinvointialue
Vuosi	2023
Sivut	52 sivua, liitteitä 4 sivua
Työn ohjaaja	Riitta Tenkanen-Salmela

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä tutkittiin geronomin roolia ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä. Työ pohjautui Etelä-Karjalan hyvinvointialueen tarpeeseen palkata geronomeja ikääntyneiden ympärivuorokautisiin palveluasumisen yksiköihin. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää geronomin osaamisen ydin moniammatillisen tiimin jäsenenä ja mahdollinen työnkuva ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä.

Opinnäytetyön tietoperusta muodostui geronomin koulutuksesta ja kompetensseista, moniammatillisuudesta sosiaali- ja terveysalalla, ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen määritelmästä sekä työnkuvista ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa.

Tutkimuksen aineistokeruumenetelmänä käytettiin ryhmähaastattelua, jossa haastateltiin Etelä-Karjalan hyvinvointialueen ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan esihenkilöitä. Haastattelun vastaukset analysoitiin teemoittamalla. Työn toimeksiantajana oli Etelä-Karjalan hyvinvointialue ja tutkimus on tehty tätä toimialuetta ajatellen.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että geronomin työskentely moniammatillisen tiimin jäsenenä ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa vahvistaa asukkaiden kokonaisvaltaista gerontologista arviointia, yksilöllisyyttä ja voimavaralähtöisyyttä. Tutkimuksen mukaan geronomin mahdollisia työtehtäviä ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä voisivat olla esimerkiksi yksilöllisten hoiva- ja asumisratkaisujen kehittäminen, asukaslähtöisen toiminnan suunnittelu ja ohjaus sekä omaisten ja muiden ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen kentällä toimivien tahojen kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen.

Geronomin tunnettuuden lisääminen ja geronomien osaamisen laajempi hyödyntäminen sosiaali- ja terveysalalla tukisi ja vahvistaisi vanhustyön kentällä tehtävää merkityksellistä työtä.

Asiasanat: geronomi, ikääntyneiden ympärivuorokautinen palveluasuminen, moniammatillisuus

Degree title	Bachelor of Social Services and Health Care
Author	Tiina Jokinen
Thesis title	Role of Bachelor of Social Services and Health Care in long-term care for older people
Commissioned by	Wellbeing services county of South Karelia
Time	2023
Pages	52 pages, 4 pages of appendices
Supervisor	Riitta Tenkanen-Salmela

ABSTRACT

The objective of the thesis was to identify the role of Bachelor of Social Services and Health Care in long-term care for older people. The thesis aims also to describe the know-how of a Bachelor of Social Services and Health Care as a member of multi-professional cooperation.

The theoretical framework of the thesis introduces the studies and competencies of a Bachelor of Social Services and Health Care, multi-professional cooperation in the social and health care sector, the definition of long-term care for older people, and assignments in long-term care for older people.

The study was conducted as a group interview for the managers working in long-term care for older people in the wellbeing services county of South Karelia. The study results show that working in long-term care for older people the Bachelor of Social Services and Health Care strengthens overall gerontological evaluation, individuality, and resource orientation. According to the study, there are several assignments the Bachelor of Social Services and Health Care could perform in long-term care for older people, e.g., developing individual solutions for care and housing for the residents, planning and instructing group activities based on the needs of the residents, developing cooperation with relatives and other partners, operating in the field of long-term care for older people.

Increasing the awareness and utilization of the Bachelor of Social Services and Health Care know-how more widely in the health care and social services sector would support and strengthen the valuable work in the field of care for older people.

Keywords: Bachelor of Social Services and Health Care, long-term care for older people, multi-professional cooperation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	GERONOMIN KOULUTUS JA KOMPETENSSIT	6
2.1	Geronomikoulutus.....	6
2.2	Geronomikoulutus Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa	8
2.3	Geronomin kompetenssit.....	11
3	OPINNÄYTETYÖN KESKEISET KÄSITTEET JA TOIMEKSIANTAJA.....	13
3.1	Moniammatillisuus sosiaali- ja terveysalalla	14
3.2	Ikääntyneen ympärivuorokautinen palveluasuminen	16
3.3	Työnkuvat ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa	18
3.4	Etelä-Karjalan hyvinvointialue.....	20
4	TUTKIMUS	21
4.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	21
4.2	Tutkimuksen toteuttaminen.....	22
4.3	Tutkimusaineiston analysointi.....	24
5	TUTKIMUSTULOKSET	26
5.1	Moniammatillinen tiimi ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä	27
5.2	Geronomin työnkuva ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä	31
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	36
7	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS.....	38
8	POHDINTA.....	41
	LÄHTEET.....	47
	LIITTEET	

Liite 1. Pyyntö osallistua tutkimukseen

Liite 2. Kutsut alkuesittelyyn 2.10.2023 ja ryhmähaastatteluun 12.10.2023

Liite 3. Ryhmähaastattelukysymykset

Liite 4. Suostumus henkilötietojen käsittelyyn ja tutkimukseen osallistumiseen

1 JOHDANTO

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen (EKHVA) ikääntyneiden ympärivuorokautisissa palveluasumisyksiköissä ei työskentele tällä hetkellä yhtään työntekijää geronomin nimikkeellä. EKHVA:lla on ollut geronomin nimikkeellä työnhakuilmoituksia ikääntyneiden ympärivuorokautiseen palveluasumiseen syksyllä 2022 ja keväällä 2023, mutta haut eivät ole tuottaneet tulosta.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mikä olisi geronomin rooli EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda geronomille työnkuva EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautiseen palveluasumiseen osana moniammatillista tiimiä. Geronomin työnkuva muodostetaan esihenkilöiden haastattelun, geronomin kompetenssien, aikaisemman teoreettisen tutkimustiedon ja ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä saadun työkokemuksen pohjalta.

Opinnäytetyössä viitataan myös aikaisempiin tutkimuksiin geronomin toimenkuvasta moniammatillisten työyhteisöjen jäsenenä. Opinnäytetyö lisää EKHVA:n ympärivuorokautisen palveluasumisen toimipisteiden esihenkilöiden, palvelupäälliköiden ja kehittämisestä vastaavien henkilöiden ymmärrystä geronomin roolista ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa sekä tuo uutta tietoa alan opiskelijoille geronomin työmahdollisuuksista. Opinnäytetyön avulla selvitetään geronomin mahdollinen rooli ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä ja pyritään edistämään geronomien palkkaamista EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautisiin palveluasumisyksiköihin.

Aiempiä tutkimuksia geronomin roolista ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä on tehty vähän. Joitain ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä on tehty geronomin toimenkuvan kehittämisestä vanhuspalveluyksiköissä (Engström & Laakso 2016), geronomista osana moniammatillista työyhteisöä (Komonen & Pyyhtiä 2021) ja geronomin toimenkuvasta seniorikeskuksen ympärivuorokautisessa hoivassa (Mikkola 2012). Yhtään pro gradu -tutkielmaa ei ole tehty geronomin roolista ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä. Tehostettua palveluasumista psyykkisen ja

sosiaalisen elämänlaadun näkökulmasta (Karlsson 2016; Räsänen 2017), ikäihmisten arvostusten mukaista elämää tehostetussa palveluasumisessa (Reijo 2019) ja toimijuuden tukemista ikääntyneiden pitkäaikaishoidossa (Paananen 2018) on tosin tutkittu. Geronomitutkinnon voi suorittaa vain Suomessa, joten kansainvälisiä lähteitä geronomin roolista sosiaali- ja terveysalalla ei ole tutkimuksen tietoperustassa voitu hyödyntää. Kansainvälisiä lähteitä moniammatillisuudesta on otettu työssä huomioon. Tutkimustiedon tueksi keskusteltiin lisäksi ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa yksityisellä sektorilla ja toisella hyvinvointialueella työskentelevien geronomien ja sosionomien kanssa.

2 GERONOMIN KOULUTUS JA KOMPETENSSIT

Opinnäytetyössä tarkastellaan geronomin koulutusta ja kompetensseja. Geronomikoulutuksen sisältö ja osaamisalueet on avattu opinnäytetyössä perusteellisesti, koska geronomin ammattinimikettä ei tunneta vielä tarpeeksi hyvin EKHVA:n organisaatiossa.

2.1 Geronomikoulutus

Geronomi (AMK) on suorittanut vanhustyön koulutusohjelman, sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, joka on sisällöltään 210 opintopistettä. Koulutuksen pituus on 3,5 vuotta. Koulutus alkoi Seinäjoen ammattikorkeakoulussa vuonna 1993. Geronomin tutkintonimike hyväksyttiin vuonna 1999. Tätä ennen valmistuneiden nimike oli vanhustyön asiantuntija. Geronomikoulutusta järjestetään Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa (Xamk), Lapin ammattikorkeakoulussa, Metropolia ammattikorkeakoulussa, Karelia-ammattikorkeakoulussa, Satakunnan ammattikorkeakoulussa ja Seinäjoen ammattikorkeakoulussa. Geronomikoulutusta ei ole muissa maissa. (Suomen geronomiliitto s.a.; Opintopolku s.a.; Koivula 2022, 412.)

Geronomeja oli rekisteröity sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin vuoden 2020 alussa noin 1000. Geronomikoulutuksen tasokuvaukset, vanhustyön laatusuosituksat ja strategiat sekä gerontologinen tutkimustieto ja työelämän huomioiminen toimivat geronomitutkinnon perustana. (Suomen Geronomiliitto s.a.).

Geronomitutkinnossa saavutetut oppimistulokset vastaavat koulutuksen kansallisen viitekehyksen National Qualification Framework tasoa 6 (Suomen Geronomiliitto s.a.). Suomessa suoritettaviin tutkintoihin sisältyvät kansallisen koulutusjärjestelmän tutkinnot, oppimäärät ja muut laajat osaamiskokonaisuudet. Osaamiskokonaisuuksia vertaillaan kahdeksalla eri tasolla edeltävän osaamisen perusteella. Valtioneuvoston asetus määrittelee tasojen osaamisen. Tutkintokuvaukset ovat linjassa eurooppalaisten tutkintojen vaativuustasojen kanssa. Ammattikorkeakoulututkinnot, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutukset sekä kirkon erityiskoulutukset ja pastoraalitutkinto kuuluvat tasoon 6. Tutkintojen viitekehysillä helpotetaan tutkintojen ja niiden tasojen vertailua eri maiden välillä sekä edistetään liikkuvuutta ja oppimista. (Opetushallitus 2023a.)

Opintopolku-palvelussa (s.a.) geronomia kuvataan seuraavasti: ”Geronomi on kokonaisvaltaisen vanhustyön osaaja, joka tukee työssään hyvää ja osallistuvaa ikääntymistä. Koulutus perustuu näkemykseen ikääntyvästä ihmisestä aktiivisena toimijana omassa elämässään ja yhteisössään. Koulutuksen yleisiä osaamisalueita ovat kohtaamis- ja vuorovaikutusosaaminen, eettiset periaatteet ja eettinen päätöksenteko, näyttöön perustuvan työn osaaminen, kestävä kehitys ja etenkin sosiaalisen kestävyys edistämisen taidot sekä yleiset työelämävalmiudet.”

Geronomitutkinnon suorittanut osaa soveltaa monipuolisesti erilaisia asiakastyön menetelmiä, tukea ikääntyvän ihmisen sekä tämän läheisten arjessa selviytymistä ja ohjata asiakkaita näiden yksilöllisiä tarpeita vastaaviin palveluihin. Geronomi opastaa ikääntyneitä palveluiden käytössä sekä arvioi palvelujen saatavuutta ja laatua. (Opintopolku s.a.)

Geronomin erikoisosaaminen ja asiantuntemus muodostuu monialaisesta, gerontologisesta tiedosta ja tutkimuksesta. Ikääntyneiden monialainen arviointi, asiakas- ja palveluohjaus, palvelujen ja niiden tarpeiden arviointi sekä koordinaatio ja ohjaus erilaisissa moniammatillisissa toimintaympäristöissä kuuluvat geronomin osaamiseen. Lisäksi geronomin ydinosaamista on vanhuspalvelujen tuottaminen, johtaminen ja kehittäminen. (Opintopolku s.a.)

Geronomitutkinnon suorittanut työskentelee Valviran laillistamana sosiaali-
huollon ammattihenkilönä. Geronomi voi toimia julkisella tai yksityisellä sekto-
rilla, järjestöissä tai säätiöissä esimerkiksi vanhuspalvelujen tuottajana, koordi-
noijana, suunnittelijana tai kehittäjänä. Geronomilla voi olla erilaisia tehtä-
vänimikkeitä, kuten geronomi, sosiaaliohjaaja, muistikoordinaattori, muistioh-
jaaja, muistineuvoja, johtava ohjaaja, asiakasohjaaja, avopalveluohjaaja, pal-
veluohjaaja, palveluesihenkilö, kotihoidon ohjaaja/esihenkilö, vastaava hoitaja,
projektikoordinaattori, projektityöntekijä, seniorineuvoja ja suunnittelija. (Opin-
topolku s.a.)

2.2 Geronomikoulutus Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa

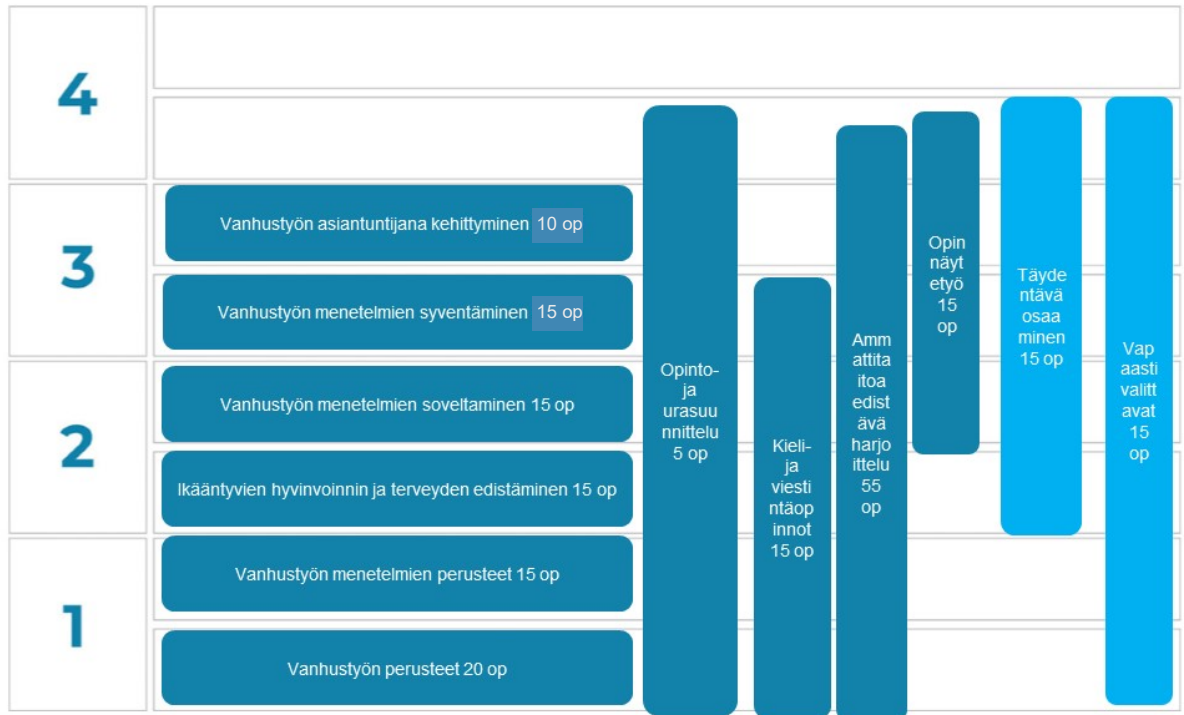
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamkin) geronomikoulutus toteute-
taan monimuotokoulutuksena. Koulutukseen sisältyy lähi- ja verkko-opetusta,
itsenäisiä ja pienryhmä- sekä projektitehtäviä, työharjoittelua ja ryhmäreflek-
tiotapaamisia. (Geronomikoulutus s.a.)

Koulutuksen sisältö koostuu ydinosaamisesta (180 opintopistettä) ja täydentä-
västä osaamisesta (30 opintopistettä). Ydinosaamiseen sisältyy kieli- ja vies-
tintäopinnoja (15 opintopistettä), vanhustyön ammatillisia aineopinnoja (95
opintopistettä), työharjoittelua (55 opintopistettä) sekä opinnäytetyö (15 opin-
topistettä). Täydentävät opinnot koostuvat valinnaisista opinnoista (15 opinto-
pistettä) ja vapaasti valittavista opinnoista (15 opintopistettä). (Geronomikoulu-
tus s.a.)

Xamkin geronomikoulutus koostuu seuraavista osaamiskokonaisuuksista:

- opinto- ja uraohjaus sekä kieli- ja viestintäopinnot
- gerontologinen osaaminen
- eettinen ja yhteiskunnallinen osaaminen vanhustyössä
- toimintakyvyn, voimavarojen ja terveyden edistäminen vanhustyössä
- liikunta ja yhteistyöosaaminen
- ammattitaitoa edistävä harjoittelu
- opinnäytetyö
- tutkimus- ja kehittämismenetelmät
- asiakas- ja palveluohjaus
- vapaasti valittavat opinnot
(Geronomikoulutus s.a.)

Suomen kuudesta geronomikoulutusta tarjoavasta ammattikorkeakoulusta ai-noastaan Xamkin koulutusohjelma on liikuntapainotteinen. Liikunnan lähiopetu- tus toteutetaan Liikuntakeskus Pajulahdessa. Kuvassa 1 esitellään tarkemmin Xamkin geronomikoulutuksen sisältöä ja opintopisteiden määrää sekä näiden jakautumista opiskeluvuosittain. (Geronomikoulutus s.a.)

Kuva 1. Geronomikoulutuksen sisältö Xamkissa (Geronomikoulutus s.a.)

Xamkin geronomikoulutuksessa ensimmäisenä lukuvuotena opinnot keskittyvät vanhustyön (20 op) ja sen menetelmien perusteisiin (15 op). Opintokokonaisuudet sisältävät seuraavia opintojaksoja: gerontologinen tietoperusta (10 op), eettisen toiminnan perusteet (5 op), lainsäädäntö ja palvelujärjestelmä (5 op), fysiologiset perusteet geronomin työssä (5 op), hyvinvointitekniikka ja tiedonhallinta (5 op) sekä terveystieteiden ja liikuntagerontologian perusteet (5 op). (Geronomikoulutus s.a.)

Toisena lukuvuotena geronomiopinnoissa keskitytään ikääntyvien hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen (15 op), joka sisältää gerontologisen sosiaalityön (5 op), lääkeshoidon perusteet ja ikääntyvien lääkehoito (5 op) sekä gerontologisen hoitotyön ja hoitotaidon (5 op) opintojaksot. Toisena opintokokonaisuutena toisen vuoden opinnoissa on vanhustyön menetelmien soveltami-

nen (15 op), joka koostuu opintojaksoista muistisairaudet ja ryhmänohjaustaidot (5 op), tutkimus- ja kehittämisosaaminen (5 op) sekä mielenterveyspäihde- ja vammaistyö (5 op). (Geronomikoulutus s.a.)

Kolmantena lukuvuonna geronomiopinnot johdattelevat vanhustyön menetelmien syventäminen (15 op) ja vanhustyön asiantuntijana kehittyminen (15 op) -opintokokonaisuuksiin. Näihin opintokokonaisuuksiin kuuluvat opintojaksot liikuntagerontologia ja ikääntyvien liikunta (5 op), dialogisuus ja yhteistyötaidot (5 op), ikääntymiseen liittyviä erityiskysymyksiä (5 op), opinto- ja urasuunnittelu (5 op), johtaminen ja työyhteisötaidot (5 op), yrityksen perustaminen (3 op) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö (2 op). (Geronomikoulutus s.a.)

Xamkin geronomikoulutukseen kuuluvat olennaisena osana ammattitaitoa edistävät työharjoittelut eri vanhuspalveluja tuottavissa sosiaali- ja terveystalveluiden yksiköissä. Harjoitteluja on koulutuksen aikana 45 opintopisteen verran ja määrällisesti yhteensä kahdeksan: ikääntyvän toimintakyvyn tukeminen ja liikunta, ikääntyvien varhaiset palvelut ja liikunta, kotihoito ja liikunta, omaishoitajuuden tukeminen ja liikunta, gerontologinen sosiaalipalvelutyö ja liikunta, muistisairaahan hyvinvointi ja liikunta ja ikääntyneiden laitoshoido ja liikunta sekä vanhustyön johtaminen, kehittäminen ja liikunta. Harjoittelujaksot ovat 5 opintopisteen suuruisia, paitsi vanhustyön johtamisen, kehittämisen ja liikunnan harjoittelu, joka on 10 opintopisteen suuruinen. Lisäksi opintojen aikana suoritetaan kaksi vanhustyön kehittämisprojektia, jotka molemmat ovat 5 opintopisteen suuruisia. (Geronomikoulutus s.a.)

Geronomikoulutuksen opinnäytetyöprosessi sisältää 15 opintopistettä ja se muodostuu opinnäytetyön ideointi ja suunnittelu (5 op), opinnäytetyön toteutus (5 op) sekä opinnäytetyön raportointi, arviointi ja esittely (5 op) -opintokokonaisuuksista. Kieli- ja viestintäopintoja sisältyy geronomikoulutukseen 15 opintopisteen verran ja ne jakautuvat opintojaksoihin viestintätaidot (5 op), ammat- tienglanti (5 op) sekä ammattiruotsi (5 op). (Geronomikoulutus s.a.)

Xamkin geronomikoulutuksen täydentävän osaamisen (15 op) voi opiskelija

suunnitella esimerkiksi seuraavista opintokokonaisuuksista: asiakas- ja palveluohjaus (15 op), hyvinvointiteknologia (15 op), digitalisaatio (15 op) tai innovaatio- ja yrittäjyysopinnot (15 op). Lisäksi opiskelijan tulee suorittaa valinnaisia opintoja (15 op). (Geronomikoulutus s.a.)

2.3 Geronomin kompetenssit

Geronomi-tutkinnon kompetenssit on määritelty kaikkien ammattikorkeakoulujen yhteistyönä vuonna 2006. Geronomin kompetenssit on uudistettu vuonna 2012 ja ne ovat parhaillaan ammattikorkeakoulujen työryhmällä uudistettavana. Geronomin ydinosaaminen on samanlainen kaikissa ammattikorkeakouluissa, mutta erityisosaamisen painotukset vaihtelevat ammattikorkeakouluittain. (Suomen geronomiliitto s.a.)

Suomen geronomiliiton määrittelemät **Geronomin kompetenssit** (Suomen geronomiliitto s.a.), on esitelty alla:

1. Gerontologinen osaaminen

- *Osoo soveltaa gerontologista monitieteistä tietoa ja osaamista vanhustyössä sekä ymmärtää vanhenemista yksilön ja hänen elämäkulkunsa sekä yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta.*
- *On sisäistänyt voimavaralähtöisen vanhuskäsityksen geronomiin työn lähtökohdaksi ja toimii vanhustyön eettisten periaatteiden mukaisesti sekä edistää niiden toteutumista.*
- *Edistää iäkkään ihmisen itsemääräämisoikeutta, oikeudenmukaisuutta ja yksilöllisyyttä ihmisarvoisen vanhuuden turvaamiseksi.*
- *Kykenee hyväksyvään empaattiseen, dialogiseen ja reflektiiviseen vuorovaikutukseen ja kohtaamiseen erilaisten ihmisten kanssa sekä osoo toimia kulttuuritaustoiltaan erilaisten ikääntyvien ihmisten kanssa.*
- *Osoo toimia kokonaisvaltaisesti ja monialaisesti huomioiden iäkkään ihmisen yksilölliset lähtökohdat vanhustyön erilaisissa toimintaympäristöissä.*

2. Monialainen arviointiosaaminen

- *Osoo arvioida, suunnitella ja toteuttaa moniammatillisessa yhteistyössä ikääntyneiden tarpeiden mukaisia palvelukokonaisuuksia.*
- *Osoo arvioida ja ennakoida ikääntyneen laaja-alaista hyvinvointia ja toimintakykyä sekä palveluntarpeita voimavarat, yksilöllisen elämän ja omassa ympäristössä selviytymisen huomioiden.*
- *Osoo arvioida, toteuttaa ja koordinoita monialaisesti ikääntyneen yksilöllisiä palveluja.*
- *Osoo hyödyntää toimintakyvyn arvioinnin menetelmiä ja tietoa ikäihmisten hyvinvointia edistävien toimintojen vaikuttavuudesta.*

- *Tunnistaa ikääntyneen hyvinvointia ja toimintakykyä uhkaavat sosiaaliset ja terveydelliset riskit sekä niiden taustatekijät.*
- *Osaa arvioida erilaisten apuvälineiden tarvetta yhdessä muiden ammattilaisten kanssa ja tukee ikääntyneitä apuvälineiden käytössä.*

3. Ohjausosaaminen

- *Osaa ohjaustyössä toimia ennakoivan ja ennaltaehkäisevän vanhustyön periaatteiden mukaisesti sekä edistää toiminnassaan ikäihmisen terveyttä ja hyvinvointia.*
- *Ehkäisee toiminnallaan ikääntyneen syrjäytymistä ja vaikuttaa sen riskeihin.*
- *Osaa tiedottaa ikääntyneen terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä tekijöistä.*
- *Hallitsee palveluohjauksellisen työotteen sekä hyödyntää erilaisia palveluohjauksen ja verkostotyön menetelmiä ohjatessaan yksilöitä ja ryhmiä.*
- *Pystyy ohjauksellaan osallistamaan ja voimaannuttamaan ikääntyneitä hänen itsemääräämisoikeuttaan kunnioittaen sekä osaa soveltaa ohjaustyössään yhteisöllisiä ja tavoitteellisen ryhmänohjaamisen menetelmiä.*
- *Osaa ohjata ja neuvoa ikääntyneitä sekä hänen omaisiaan, perhettään ja läheisiään heidän yksilöllisissä tarpeissaan ja arjessa selviytymisessään.*
- *Hallitsee ikääntyneiden ohjaamisen erityiskysymyksiä ja osaa toteuttaa ohjausprosessin huomioiden ikääntyneen yksilölliset tarpeet.*

4. Gerontologinen hoiva-, hoito- ja kuntoutusosaaminen

- *Osaa edistää ikääntyneiden sosiaalista osallisuutta ja toimijuutta heidän hoidon, hoivan ja kuntoutuksen palveluissaan.*
- *Omaa voimavaralähtöisen ja kuntouttavan työotteen ja soveltaa keskeisiä vanhustyön menetelmiä yksilö- ja ryhmätoiminnassa.*
- *Osaa hyödyntää informaatio- ja hyvinvointiteknologiaa toimintaympäristön toimivuuden ja turvallisuuden edistämisessä.*
- *Osaa käyttää sosiokulttuurisia ja toiminnallisia menetelmiä sekä vahvistaa yhteisöllisyyttä osana hoivaa, hoitoa ja kuntoutusta.*
- *Osaa toteuttaa ja arvioida ikääntyneen turvallista lääkehoitoa.*
- *Tunnistaa ikääntyneen tavallisimmat sairaudet ja niiden vaikutukset ikääntyneen toimintakykyyn sekä ohjaa ikääntyneitä sairauksien hoidossa ja kuntoutuksessa.*
- *Osaa muistisairaana hoidon, tukemisen ja kuntoutumisen menetelmiä sekä osaa kehittää muistisairaiden palveluja.*
- *Osaa tukea kotona asuvaa ikääntyneitä ja omaishoitoperheitä sekä kehittää heitä tukevia palveluita.*

5. Palvelujärjestelmäosaaminen

- *Tuntee kansalliset ja keskeiset kansainväliset vanhuspoliittiset strategiat ja tavoitteet sekä kykenee kehittämään niiden pohjalta ikääntyneiden palveluja ja niiden laatua.*

- *Pystyy osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ikääntyneiden asemasta yhteiskunnassa ja vanhushpalveluissa sekä vaikuttamaan siihen omalla asiantuntijuudellaan.*
- *Hallitsee vanhushpalvelujen toimintaympäristöt ja palvelurakenteen (julkinen, yksityinen ja kolmas sektori) sekä osaa soveltaa tietojaan palvelujen järjestämisessä, tuottamisessa ja kehittämisessä.*
- *Hallitsee ikääntyneiden sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelut ja niihin liittyvän lainsäädännön, suositukset ja ohjelmat siten, että pystyy soveltamaan tietojaan sekä palvelujen kehittämisessä että asiakastyössä.*
- *Hyödyntää monipuolisesti kulttuuri- ja liikuntapalvelujen mahdollisuuksia ikääntyneiden toimintakyvyn ja hyvinvoinnin tukemisessa.*
- *Kykenee koordinoimaan moniammatillista yhteistyötä ikääntyneiden tarpeita vastaavien palvelujen kehittämisessä, suunnittelussa, ja toteuttamisessa.*

6. Johtamis-, kehittämis- ja laadunhallintaosaaminen

- *Osaa kehittää ja johtaa vanhustyötä eettisesti ja asiakaslähtöisesti.*
- *Soveltaa työyhteisön kehittämisen ja johtamisen keskeisiä strategioita ja teorioita vanhustyön kehittämisessä, koordinoinnissa ja johtamisessa.*
- *Osaa arvioida vanhushpalveluiden laatua ja käyttää keskeisiä laatutyön välineitä.*
- *Osaa toimia dialogisesti ja joustavasti työyhteisössä sekä hallitsee neuvottelu-, tiedotus- ja ohjaustaitoja.*
- *Omaa yrittäjämäisen toimintatavan.*
- *Kykenee toimimaan esimiestehtävissä sekä tuntee talousosaamisen ja markkinoinnin perusteet.*
- *Osaa tukea henkilöstön työhyvinvointia ja soveltaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan menetelmiä vanhushpalvelujen ja työyhteisöjen kehittämisessä.*
- *Kykenee toimimaan projekteissa.*
- *Osaa hyödyntää gerontologista tutkimusta ja tietoa kehittämisessä ja johtamisessa.*
- *Kykenee tuottamaan tietoa vanhushpalvelujen ennakointiin ja kehittämiseen.*

Geronomin kompetenssit ovat opinnäytetyön keskiössä, ja tutkimusosuus pohjautuu vahvasti näihin kuuteen kompetenssiin.

3 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET KÄSITTEET JA TOIMEKSIANTAJA

Opinnäytetyössä tarkastellaan moniammatillisuuden merkitystä sosiaali- ja terveysalalla ja käsitellään lyhyesti ikääntyneen ympärivuorokautisen palveluasumisen määritelmä sekä avataan työnkuvia ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa. Opinnäytetyön toimeksiantaja Etelä-Karjalan hyvinvointialue (EKHVA) esitellään myös lyhyesti.

Opinnäytetyöhön on etsitty tietoa erilaisista tietokannoista. Tietokannat valittiin sosiaali- ja terveysalan moniammatillisuuden sekä ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan näkökulmasta. Opinnäytetyön aineistoa kerättiin muun muassa seuraavista tietokannoista:

- 1) Google Scholar, jossa on esimerkiksi artikkeleita ja väitöskirjoja.
- 2) Journal, josta löytyy esimerkiksi Gerontologia-lehti.
- 3) Finna -hakupalvelu, jossa on muun muassa arkistojen ja kirjastojen aineistoja.
- 4) Julkari, joka on sosiaali- ja terveysministeriön (STM) hallinnonalan avoin julkaisuarkisto ja josta löytyy Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja.
- 5) Sage premier, joka on monialainen tietokanta ja josta löytyy muun muassa yhteiskunta- ja terveystieteitä käsitteleviä lehtiä ja artikkeleita.
- 6) Valto, jossa on ministeriöiden julkaisusarjoissa ilmestyviä julkaisuja.

Aineistohakuja toteutettiin seuraavilla hakusanoilla ja näiden yhdistelmillä: geronomi, geronomin toimenkuva, ikääntyneiden ympärivuorokautinen palveluasuminen, moniammatillisuus. Englanninkielisiä hakutermejä olivat esimerkiksi long-term elderly care ja multiprofessional cooperation.

3.1 Moniammatillisuus sosiaali- ja terveysalalla

Moniammatillista yhteistyötä harjoittavat samassa työyhteisössä työskentelevät, eri koulutustaustan omaavat työntekijät. Moniammatillisen yhteistyön avulla pohditaan yhdessä ratkaisuja asiakkaan haasteisiin tai ongelmiin. Moniammatillinen yhteistyö tukee asiakkaan tilannetta usein paremmin kuin yksittäisen ammattikunnan edustajan tai erillisesti työskentelevien ammattiryhmien työskentely. (Sandström ym. 2018.) Moniammatillisen tiimin jäsenillä on erilainen tieto-, taito-, kokemus- ja koulutus pohja, jolloin asiakastilanteisiin saadaan laaja-alaista asiantuntemusta ja erilaisia näkökulmia (Morley & Cashell 2017, 208).

Mikäli moniammatillisen yhteistyön keskiössä on informaation jakaminen ja työn koordinointi, voi moniammatillinen yhteistyö olla myös rinnakkain työskentelyä. Tällöin moniammatillisessa yhteistyössä tulee olla selkeät roolitukset ja vaatimus osallistua päätöksentekoon. Moniammatilliselle yhteistyölle on tärkeää asettaa konkreettiset tavoitteet. Eri ammattiryhmien osallisuus, osaaminen, vastuu ja päätöksenteko sekä ammattiryhmien erilaisten näkökulmien

huomioon ottaminen ja niistä oppiminen ovat myös moniammatillisen yhteistyön edellytyksiä. (Sandström ym. 2018; Kekoni ym. 2019, 14.) Työntekijän kannalta moniammatillisuus tarkoittaa asiakaslähtöistä työtä, eri ammattiryhmien yhdistäessä tietotaitonsa ja pyrkivänsä yhteiseen ja tasa-arvoiseen päätöksentekoon (Kiviniemi ym. 2014, 140).

Moniammatillista yhteistyötä sosiaali- ja terveysalalla kuvataan toimivan asiakaslähtöisyyden edellytyksenä. Päähenkilönä moniammatillisessa työskentelyssä tulisi aina olla asiakas ja yhteistyön pitäisi edistää asiakkaan saamaa palvelua. Moniammatillisessa yhteistyössä ollaan vuorovaikutuksessa asiakkaan ja ammattiryhmien kanssa. Tällä yhteistyöllä muodostetaan käsitys asiakkaan tarpeista, tilanteesta ja tarvittavista toimenpiteistä. (Kiviniemi ym. 2014, 140; Sandström ym. 2018; Kekoni ym. 2019, 13).

Moniammatillinen yhteistyö edellyttää työntekijältä kykyä siirtää tietoa, hallita kirjaaminen ja delegoida hoitotyön toimintoja. Ammattinimikkeiden näkökulmasta moniammatillinen yhteistyö edellyttää asiantuntijoilta auktoriteettien purkamista ja tasa-arvoiseen yhteistyösuhteeseen asettumista asiakkaan kanssa. (Tepponen ym. 2017; Kiviniemi ym. 2014, 140.)

Moniammatillisuuden hyötyinä voidaan pitää asiantuntijuuden jakamista, päällekkäisen työn vähenemistä ja työhyvinvoinnin lisääntymistä. Haasteiksi puolestaan voivat muodostua tiedon kulku ja työntekijöiden muutosvastarinta. Eri ammattilaisten osaamisen tunnistaminen voi myös olla moniammatillisuuden haaste. Moniammatillista yhteistyötä voi lisätä tutustumalla toisten ammattiryhmien työhön, yhteisillä koulutuksilla ja palaverilla sekä työnohjaukseen osallistumalla. (Sandström ym. 2018.)

Moniammatillinen yhteistyö toteutuu vaihtelevasti eri tilanteissa. Oma substanssiosaaminen, koordinointi, vuorovaikutustaidot, sitoutuminen, joustavuus ja johtajuus ovat edellytyksiä moniammatillisessa yhteistyössä toimimiselle. Oma ja toisen osaaminen moniammatillisessa tiimissä on tärkeää tunnistaa. (Kiviniemi ym. 2014, 141.) Moniammatillisuus saatetaan kokea oman ammatti-identiteetin uhaksi, jos oman ammatillisen näkökulman merkityksen pelätään kapenevan ja muiden ammattilaisten näkökulmien puolestaan vahvistuvan.

Jokaisen osaamista tulisikin kirkastaa ja vahvistaa, jotta ne saataisiin valjastettua osaksi työyhteisön osaamista. (Lindholm & Vogt 2020, 263.)

Moniammatillinen työskentely tähtää riittävään yhteisymmärrykseen työprosessin tavoitteista ja siitä, miten nämä tavoitteet saavutetaan ja kenen vastuulla on viedä asioita eteenpäin. Parhaimmillaan moniammatillisessa työskentelyssä jokaisen erityisosaaminen yhdistyy yhteiseksi tietämykseksi, joka puolestaan vaikuttaa sekä asiakkaan saamaan tukeen että yhteisiin työkäytäntöihin. (Mönkkönen ym. 2019, 34.)

3.2 Ikääntyneen ympärivuorokautinen palveluasuminen

Ikääntyneiden ympärivuorokautinen palveluasumisyksikkö tarjoaa esteettömän kulun, turvallisen ympäristön ja yhteisöllistä toimintaa sen asukkaille. Henkilölle, joka tarvitsee hoitoa ja huolenpitoa ympäri vuorokauden järjestetään ympärivuorokautista palveluasumista. Asumisyksikön henkilökunta tarjoaa asukkaalle hoitoa ja huolenpitoa viipymättä ja vuorokaudenajasta riippumatta. Asumisyksikössä on asukkaan tarpeita vastaava asunto. Asukkaan maksu palveluasumisesta muodostuu vuokrasta ja tulosidonnaisesta asiakasmaksusta. (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301, 21.§; Etelä-Karjalan hyvinvointialue 2023c.)

Ikääntyneiden palvelujen laatua tuetaan lakiuudistuksella. Ensimmäisessä vaiheessa ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoitusta on nostettu asteittain. Ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoidon asiakkaiden välittömään hoitoon ja huolenpitoon osallistuvan henkilöstön vähimmäismitoitus nousee vuonna 2023 siten, että vähimmäismitoitus asiakasta kohden on

- 1.4.2023 alkaen 0,65 työntekijää
- 1.12.2023 alkaen 0,70 työntekijää (STM s.a.)

Ikääntyneen toimintakyky, sen arviointi ja tukeminen erilaisten kuntouttavien toimintamallien avulla on keskeinen osa ikääntyneiden ympärivuorokautista pitkäaikaishoitoa (Lehto-Niskala 2021, 398). Ikääntyneen toimintakyvyn ja palvelutarpeen arvioinnissa käytettävästä RAI-arviointivälineistöstä on myös li-

sätty lain säännöksiin. Kuntien on otettava käyttöön RAI-järjestelmä viimeistään 1.4.2023. RAI-mittariston valtakunnallinen käyttö lisää ikääntyneiden yhdenvertaisuutta ja mahdollistaa vertailukelpoisen tiedon saannin. (STM s.a.) Iäkkäiden palvelutarpeen arviointiin sekä hoito-, kuntoutus- ja palvelusuunnitelman koostamiseen on suunniteltu tiedonkeruu- ja havainnointivälineistöksi RAI-järjestelmä. RAI-järjestelmä koostuu eri käyttötarkoituksiin suunnitelluista arviointivälineistä. RAI on lyhenne sanoista Resident Assessment Instrument. (THL 2023b.)

Sosiaali- ja terveystalvaeluiden järjestämisen rakenneuudistuksen yhteydessä 1.1.2023 astui voimaan myös ikääntyneiden palvelujen uudistuksen toinen vaihe. Siinä parannettiin kotiin annettavia palveluja ja asumispalveluja. Asumispalvelujen uudistaminen tähtäsi ikääntyneiden asumispalvelujen kehittämiseen ja monipuolistamiseen. Asumispalveluja haluttiin kehittää joustavamiksi ja yksilöllisemmiksi. Ikääntyneiden asumispalveluita ovat jatkossa

- tilapäinen ja tuettu asuminen, joita koskevat säännökset säilyvät asiasällöltään ennallaan
- yhteisöllinen asuminen (ent. palveluasuminen)
- ympärivuorokautinen palveluasuminen (ent. tehostettu palveluasuminen).

Lakiin lisättiin säännökset, jotka mahdollistavat erilaisten asumispalvelumuotojen toteuttamisen samassa toiminnallisessa kokonaisuudessa. (STM s.a.)

Valtakunnallisesti ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakasmäärät ovat nousseet koko 2000-luvun ajan. Vanhainkodeissa ja ympärivuorokautisessa palveluasumisessa hoidettiin yhteensä noin 81 000 asiakasta vuoden 2022 aikana. Hoitopäiviä tälle asiakasmäärälle kertyi noin 16,9 miljoonaa vuoden aikana. Asiakasmäärä ympärivuorokautisessa palveluasumisessa vuoden 2022 lopussa oli 43 800, josta noin puolet asui kunnallisen palveluntuottajan yksiköissä. Sosiaali- ja terveydenhuolto tuottaa ikääntyneiden laitoshoidtoa, jota järjestetään terveyskeskuksen vuodeosastoilla ja vanhainkodeissa. Vanhainkotien asiakasmäärä vuoden 2022 lopussa oli 2 599 asiakasta, joista 81 % asui kuntien ylläpitämissä yksiköissä. Keski-ikä vanhainkotien ja ympärivuorokautisen palveluasumisen asukkailla oli 84 vuotta. (THL 2022; THL 2023a.)

EKHVA:n alueella asukkaita ympärivuorokautisessa palveluasumisessa on suhteellisen vähän. Ympärivuorokautisen palveluasumisen osuus Etelä-Karjalassa on yli kaksi prosenttiyksikköä alhaisempi koko Suomen tasoon nähden. 75 vuotta täyttäneistä 5,9 % oli ympärivuorokautisen palveluasumisen piirissä vuonna 2020 ja muutos vuodesta 2016 on pieni. Lähes kaikissa Etelä-Karjalan kunnissa osuus on kasvanut, vaikka kuntien väliset erot ovat erittäin suuria. Koko alueen maltillisen kasvun selittää Lappeenrannassa tapahtunut osuuden pieneneminen. (Koramo ym. 2023, 97.)

EKHVA:n alueella toimii yhteensä 16 ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikköä. EKHVA:n alueella on lisäksi kaksi laitoshoidon tarjoavaa yksikköä eli vanhainkotiä, jotka ovat ikääntyneiden sosiaalihuoltolain mukaisia laitoshoidon yksiköitä. Laitoshoidon väistyvä asumisen muoto, josta luovutaan kokonaisuudessaan vuoden 2027 loppuun mennessä. (Etelä-Karjalan hyvinvointialue 2023c; STM s.a.)

Hyvinvointialueiden väliset erot ikääntyvien palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa ovat suuria. Myös kustannukset ovat erilaisia eri hyvinvointialueilla. Kuntien ja hyvinvointialueiden tulee tehdä monipuolisia toimenpiteitä, hyvää koordinoitua ja sujuvaa yhteistyötä eri alueiden kanssa, jotta ikääntyneiden asumiseen liittyviin haasteisiin pystytään vastaamaan. Parhaat käytännöt ja toimintamallit olisikin syytä jakaa ja ottaa käyttöön maanlaajuisesti. (Koramo ym. 2023, 9.)

3.3 Työnkuvat ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa

Ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa asuu entistä enemmän ja entistä huonokuntoisempia asukkaita. Tilanne vaatii kehittämistoimenpiteitä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisilta, jotta asukkaiden elämänlaadun edellytyksiä voidaan parhaiten tukea.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 28.12.2012/980 määrittelee, että ainoastaan välittömässä asiakastyössä tehdyt työtunnit lasketaan henkilöstömitoitukseen laskettaviin tunteihin. **Välittömällä asiakastyöllä** tarkoitetaan hoitoa ja huolenpitoa sekä

asiakkaan toimintakykyä ja kuntoutumista edistäviä ja ylläpitäviä tehtäviä, asiakasta koskevien tietojen kirjaamista, palvelutarpeen arviointia sekä hoito- ja palvelusuunnitelman laatimista ja päivittämistä. **Välillisellä asiakastyöllä** tarkoitetaan huoneiden ja yhteisten tilojen siivousta, pyykki- ja kiinteistöhuoltoa, ruoan valmistusta ja lämmitystä, yksikön johtajan ja vastuuhenkilön esimies- ja hallinnollista työtä sekä muita vastaavia hoitoa ja huolenpitoa mahdollistavia tehtäviä. Valviran (2020) ohjeen mukaisesti välillisistä tehtävistä vastaa välillisen asiakastyön henkilöstö. Välillisen asiakastyön työtunteja ei lasketa henkilöstömitoitukseen laskettaviin tunteihin. Jos välillistä työtä sisällytetään hoitohenkilökunnan työhön, sen osuus on määriteltävä tehtäväkuvassa.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 3a.§ sanoo, että välittömään asiakastyöhön osallistuvat henkilöt iäkkäiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ovat:

1. sairaan- ja terveydenhoitajat
2. lähi- ja perushoitajat
3. geronomit
4. kodinhoitajat
5. sosiaalialan ohjaajat ja kasvattajat
6. sosionomi amk-tutkinnon suorittaneet
7. soveltuvan ammatti- tai erikoisammattitutkinnon suorittaneet
8. soveltuvan opistoasteisen tutkinnon suorittaneet
9. fysio- ja toimintaterapeutit
10. kuntoutuksen ohjaajat
11. hoiva-avustajat
12. viriketoiminnan ohjaajat ja muut vastaavat asiakkaan sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitoon osallistuvat työntekijät
13. toimintayksiköiden johtajat ja vastuuhenkilöt

Työnantajan on huolehdittava, että toimintayksikössä on asiakkaiden tarpeisiin ja määrään nähden riittävä määrä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä jokaisessa työvuorossa. Toimintayksikön työntekijä ei saa ilman lääkehoidon koulutusta osallistua lääkehoidon tehtäviin ja toteuttamiseen. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 3a.§; 20.§.)

Julkisuudessa käytävä keskustelu henkilöstömitoituksesta on keskittynyt mitoituksen säätämiseen ja Suomen hoitajapulaan. Vähemmän on nostettu kes-

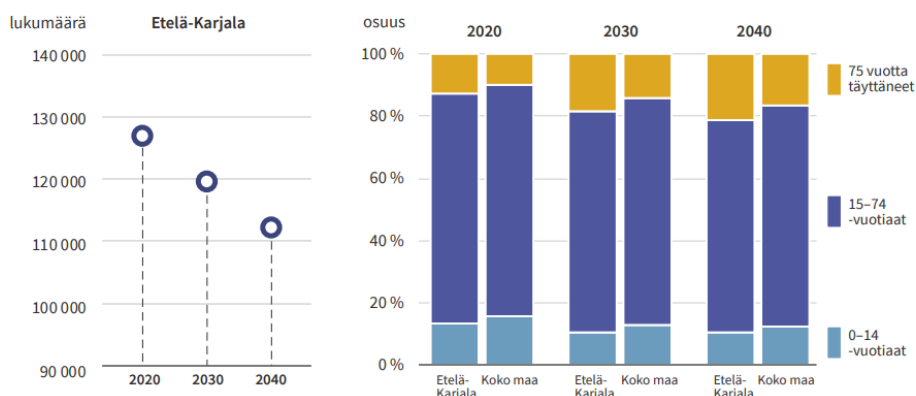
kusteluun sitä, että kaikkien ikääntyneiden ympärivuorokautisten palveluasumisyksiköiden työntekijöiden ei tarvitse olla hoitajia. Laki itsessään asettaa selkeät rajoitukset vain hoitajien määrälle. Ikääntyneet hyötyisivät myös muiden ammattilaisten läsnäolosta asumispalveluyksiköissä. (Paananen 2023.)

3.4 Etelä-Karjalan hyvinvointialue

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen (EKHVA) muodostavat Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimi (Eksote) ja Etelä-Karjalan pelastuslaitos. EKHVA toimii Etelä-Karjalan maakunnan alueella, johon kuuluvat Imatran, Lappeenrannan, Lemminkäisen, Luumäen, Parikkalan, Rautjärven, Ruokolahden, Savitaipaleen ja Taipalsaaren kunnat. Hyvinvointialue järjestää perus- ja erityistason sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluita. (Etelä-Karjalan hyvinvointialue 2023a.)

EKHVA:n asukasmäärä on noin 127 000. Vuoteen 2040 mennessä alueella on odotettavissa väestön vähenemistä noin 11 %. Tarkasteltaessa väestömäärää ikäluokittain vain yli 65-vuotiaiden määrä alueella kasvaa. Vuoteen 2040 mennessä alueella 75 vuotta täyttäneiden määrä tulee kasvamaan 46 % ja 85 vuotta täyttäneiden määrä 87 %. Kuvassa 2 on esitetty EKHVA:n väestömäärä ja ikärakenne vuonna 2020 ja ennusteet vuosille 2030 ja 2040. (Etelä-Karjalan hyvinvointialue 2023a; Koramo ym. 2023, 94; THL 2021.)

Kuvio 1. Hyvinvointialueen väestömäärä ja ikärakenne.

▲ Kuvioissa esitetään hyvinvointialueen väestömäärä ja ikärakenne vuonna 2020 sekä ennusteet vuosille 2030 ja 2040. Ikärakennetta verrataan koko maan tietoihin. Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen aineistoihin. Väestöennuste pohjautuu vuoden 2018 tietoihin.

Kuva 2. Etelä-Karjalan hyvinvointialueen väestömäärä ja ikärakenne (THL 2021)

EKHVA:n organisaatiossa arjen tuen ja toimintakyvyn toimialue jakautuu neljään eri vastuualueeseen: 1) perhepalvelut, 2) aikuisten monialaiset palvelut, 3) vammaispalvelut ja 4) toimintakyky- ja hoivapalvelut. Toimintakyky- ja hoivapalveluiden vastuualue sisältää seuraavat palvelut: asiakasohjausyksikkö (Sujuva), kotihoito sekä lyhytaikaishoito- ja asumispalvelut. Ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköt kuuluvat toimintakyky- ja hoivapalvelut vastuualueen alle. (Etelä-Karjalan hyvinvointialue 2023b.)

4 TUTKIMUS

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset, tutkimuksen toteuttaminen sekä tutkimusaineiston analysointi.

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mikä olisi geronomin rooli EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä, moniammatillisen tiimin jäsenenä. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda geronomille työnkuva EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautiseen palveluasumiseen. Geronomin työnkuva muodostetaan esihenkilöiden haastattelun, geronomin kompetenssien, aikaisemman teoreettisen tutkimustiedon ja ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä saadun työkokemuksen pohjalta.

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen ja tärkeä, koska EKHVA ei ole onnistunut rekrytoimaan geronomeja ikääntyneiden ympärivuorokautisiin palveluasumisyksiköihin. Opinnäytetyön avulla selvitetään geronomin roolia ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä, ja pyritään edistämään geronomien palkkaamista EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautisiin palveluasumisyksiköihin.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitä osaamista geronomi tuo ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikössä työskentelevään moniammatilliseen tiimiin?
2. Mikä voisi olla geronomin työnkuva EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisen yksikössä?

4.2 Tutkimuksen toteuttaminen

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusotetta. Aineistonkeruumenetelmänä oli ryhmähaastattelu, joka toteutettiin puolistrukturoidun teemahaastattelurungon avulla.

Vilka (2021, 181) kuvailee laadullista tutkimusmenetelmää merkitysten maailmana, jossa merkitykset ilmenevät suhteina ja niiden luomina merkityskokonaisuuksina. Merkityskokonaisuudet puolestaan ovat ihmisistä lähtöisin olevia ja ihmiseen päätyviä tapahtumia, joiden tavoitteena on yltää omakohtaisiin todellisuuden kokemuksiin. Puusa & Juuti (2020, 76) puolestaan toteavat, että laadullinen tutkimus korostaa todellisuutta ja siitä saatavaa omakohtaista tietoa. Laadulliseen tutkimukseen pääasiallisena tehtävänä on osallistujien näkökulman, kokemusten ja tutkijan vuorovaikutuksen huomioonottaminen sekä havainnointi. Tutkimuskohdetta tarkastellaan olosuhteissa, jotka ovat kohteelle luonnollisia.

Tässä tutkimuksessa laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus valittiin tutkimusmenetelmäksi, koska geronomien roolia ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa oli selkeintä tutkia alalla työskentelevien esihenkilöiden kanssa, saada heidän näkökulmansa ja tarpeensa esiin sekä verrata niitä olemassa olevaan tutkimustietoon ja tutkijan omiin kokemuksiin.

Haastattelua voidaan kuvata aineistonkeruumenetelmäksi, jossa tutkijan rooli on osallistua aineiston tuottamiseen vuorovaikutuksen keinoin. Haastatteluja voidaan toteuttaa erilaisin tavoin ja niitä voidaan tyypitellä tutkijan vuorovaikutusroolin mukaisesti. Haastatteluja voidaan luokitella esimerkiksi seuraavasti: strukturoimaton eli avoin haastattelu, puolistrukturoitu haastattelu tai strukturoitu eli lomakehaastattelu. Haastattelun muoto voi puolestaan olla esimerkiksi teemahaastattelu, ryhmähaastattelu tai asiantuntijahaastattelu. (Jyväskylän yliopisto 2021a.)

Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan mukaan (2006) ryhmähaastattelussa keskustellaan tutkimusaiheesta yhdessä. Haastattelijan tehtävänä on puhua sa-

manaikaisesti useille haastateltaville, ja kysyä välillä kysymyksiä myös yksittäisiltä ryhmän jäseniltä. Ryhmähaastattelut tutkivat, miten yhteinen näkemys jostakin asiasta muodostetaan, millaisia normeja tai arvoja ryhmässä on tai millainen vuorovaikutus ryhmän kesken muodostuu.

Ryhmähaastattelussa tavoitteena on, että keskustelu on vapaamuotoista. Ryhmähaastatteluun voidaan käyttää esimerkiksi teemahaastattelurunkoa. Tällöin haastattelija huolehtii, että kaikki teemat käydään läpi. Tavoitteena on myös ryhmän jäsenten monipuolinen keskustelu aiheesta. Haastateltavien määrä riippuu tutkimuksen tavoitteista. Suuri ryhmä voi muodostua vaikeaksi hallita sekä aikataulujen että haastattelutilanteen kannalta. Ryhmähaastattelun etuna on tiedon saaminen useilta henkilöiltä samanaikaisesti ja ryhmän sosiaalinen tuki. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tähän tutkimukseen valittiin aineistonkeruumenetelmäksi ryhmähaastattelu, koska haluttiin luoda vuorovaikutteinen haastattelutilanne, jossa syntyy keskustelua ja näkemyksiä geronomien osaamisesta ja roolista ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen moniammatillisissa tiimissä. Tutkimukseen haastateltiin hyvinvointialueen ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen parissa työskenteleviä esihenkilöitä, koska geronomeja ei ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ole vielä työskennellyt eikä geronomien osaamista ja koulutusta vielä tunneta hyvinvointialueella. Esihenkilöiden näkemykset toiminnan kehittämistä ja ajatukset geronomien mahdollisista työtehtävistä olivat tärkeää haastattelusta noussutta tietoa.

Ryhmähaastatteluun valittiin viisi ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan parissa työskentelevää esihenkilöä, koska isompi ryhmä olisi saattanut olla hankala hallittava aikatauluja ja haastattelutilannetta ajatellen. Osallistuminen haastatteluun oli vapaaehtoista. Haastatteluun valittiin henkilöitä, joilla oli työtehtäviensä puolesta kattava tietämys ikääntyneiden ympärivuorokautisesta palveluasumisesta ja sen kehittämistä. Tutkija ehdotti toimeksiantajalle työharjoittelussa ja kesätyössä tapaamiensa esihenkilöitä haastateltaviksi ja toimeksiantaja täydensi haastateltavien listaa vielä omilla ehdotuksillaan. Toi-

meksiantaja toimitti tutkijalle haastateltavien yhteystiedot. Tutkija lähetti sähköpostilla haastateltaville pyynnön osallistua tutkimukseen (ks. liite 1).

Ryhmähaastattelua edelsi tutkijan pitämä esittely geronomin koulutuksesta ja kompetensseista 2.10.2023 Teamsilla. Teams-kutsu esittelytilaisuuteen on liitteenä 2. Teams on Microsoftin kehittämä viestintä- ja yhteistyöalusta, jossa voidaan muun muassa keskustella reaaliaikaisesti, järjestää videotapaamisia ja tallentaa yhteiseen käyttöön tarkoitettuja tiedostoja.

Tutkimusaineisto kerättiin Teams-alustalla 12.10.2023 pidetyssä ryhmähaastattelussa, jossa haastateltiin viittä EKHVA:n työntekijää; kolmea ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköissä työskentelevää esihenkilöä, yhtä palvelupäällikköä sekä yhtä laatu- ja kehittämisvastaavaa. Teams-haastattelusta ja sen ajankohdasta sovittiin haastateltavien kanssa sähköpostilla ja ajankohdan sopivuus varmistettiin vielä alkuesittelyn yhteydessä. Jokaiselle haastateltavalle lähetettiin kalenterikutsu yhteiseen Teams-ryhmähaastatteluun (ks. liite 2).

Ryhmähaastattelun teemat olivat ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen kehittäminen ja geronomin kompetensseihin perustuva geronomin mahdollinen työnkuva. Ryhmähaastattelun avulla selvitettiin EKHVA:n esihenkilöiden kehittämisideoita ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen palveluihin moniammatillisen tiimin näkökulmasta sekä ajatuksia ja toiveita geronomin roolista ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä. Teemat muodostuivat opinnäytetyön tutkimuskysymyksistä.

4.3 Tutkimusaineiston analysointi

Jyväskylän yliopisto (2016) toteaa laadullisen analyysin perusmenetelmän olevan teemoittelu. Teemoittelussa tutkimusaineistosta hahmotetaan keskeisiä aihepiirejä eli teemoja. Analyysi etenee teemojen muodostamiseen ja ryhmittelyyn ja sen jälkeen niiden yksityiskohtaisempaan tarkasteluun. Tuomi ym. (2018, 105) lisäävät, että aineiston pilkkomisella ja aihepiireittäin ryhmittelyllä on mahdollista vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa.

Tämän tutkimusaineiston analysoinnissa hyödynnettiin teemoittelua, sillä analysointitapa sopii hyvin haastattelututkimuksesta saadun tutkimusaineiston analysointiin. Tutkimusaineistosta nousseet vastaukset pilkottiin ja ryhmiteltiin aihepiireittäin.

Ryhmähaastattelussa käytettiin Teams-ohjelman litterointitoimintoa, joka automaattisesti kirjoitti auki haastattelun suoraan Word-asiakirjaan. Haastattelu kuunneltiin, ja asiakirjan tekstiin korjattiin automaattisesta litteroinnista syntyneet virheet sekä siistittiin puhekieltä ja jätettiin pois tutkimuksen kannalta epäolennaisia sanoja kuten ”niinkun” tai ”tota”.

Teemat ryhmiteltiin haastattelun kysymysten perusteella. Ensimmäinen teema oli ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen kehittäminen moniammatillisen tiimin näkökulmasta. Toinen teema pohjautui geronomin kompetensseihin. Haastattelu luettiin ja teemojen mukaiset vastaukset alleviivattiin eri värein. Ensimmäiseen teemaan liittyvät vastaukset ja pohdinnat poimittiin erilliselle dokumentille kuvan 4 mukaisesti.

Ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen palvelujen kehittäminen moniammatillisen tiimin näkökulmasta

Moniammatillinen tiimi	<ul style="list-style-type: none"> • Toisten osaamisen hyödyntäminen - yhteistyö jää irralliseksi • Tällä hetkellä moniammatillisesta tiimistä ei saada kaikkea irti mitä siitä olisi mahdollista saada
Omaisyyhteistyö	<ul style="list-style-type: none"> • Tietävätkö omaiset mitä ikääntynyt haluaa? • Aito yhteistyö omaisten kanssa: lähetellään kuvia esim. ulkoiluista, syntymäpäivistä, laitetaan kirjettä, soitetaan hoitajan kanssa omaisille
Kuntoutus- ja asukaskokoukset	<ul style="list-style-type: none"> • Kuntoutuspalaverit, joissa oikeasti pohdittaisiin asukkaan asioita yhteisesti • Yksiköissä erilaisia käytäntöjä, hoitohenkilökunnan persoonat ja työtavat vaihtelevat • Asukaskokoukset, joissa asukkaiden ääni saadaan kuuluviin – pääsevät itse kertomaan mitä haluavat
Kirjaamiskäytännöt	<ul style="list-style-type: none"> • Fysioterapeutit kirjaavat erikoisalanelle, hoitajat yleislehdelle – asiat eivät kohtaa
Yksilöllisyys	<ul style="list-style-type: none"> • Samoja asioita tarjotaan nyt kaikille • Yksilöllinen huomiointi pitäisi olla tavoitteena • Asukkaiden asumisen kehittäminen arjen näköiseksi ja makuseksi

Kuva 4. Esimerkki tutkimuksen analysoinnista teemoittelun avulla (teema 1)

Toiseen teemaan liittyvät vastaukset ja pohdinnat listattiin jokaisen kompetenssin alle mahdollisina työtehtävinä kuvan 5 mukaisesti.

Geronomin mahdolliset työtehtävät kompetensseittain

Kuva 5. Esimerkki tutkimuksen analysoinnista teemoittelun avulla (teema 2)

Tutkimusaineiston analysoinnin tuloksena syntyi kaksi dokumenttia, joista ensimmäisessä oli listattuna ideoita ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen kehittämiseen moniammatillisen tiimin näkökulmasta. Toisessa analysoinnin tuloksena syntyneessä dokumentissa oli listattuna geronomin kuu- den eri kompetenssin alle geronomin mahdollisia työtehtäviä ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen tulokset. Lisäksi kerrotaan tutkimuksen luotettavuudesta ja eettisyydestä.

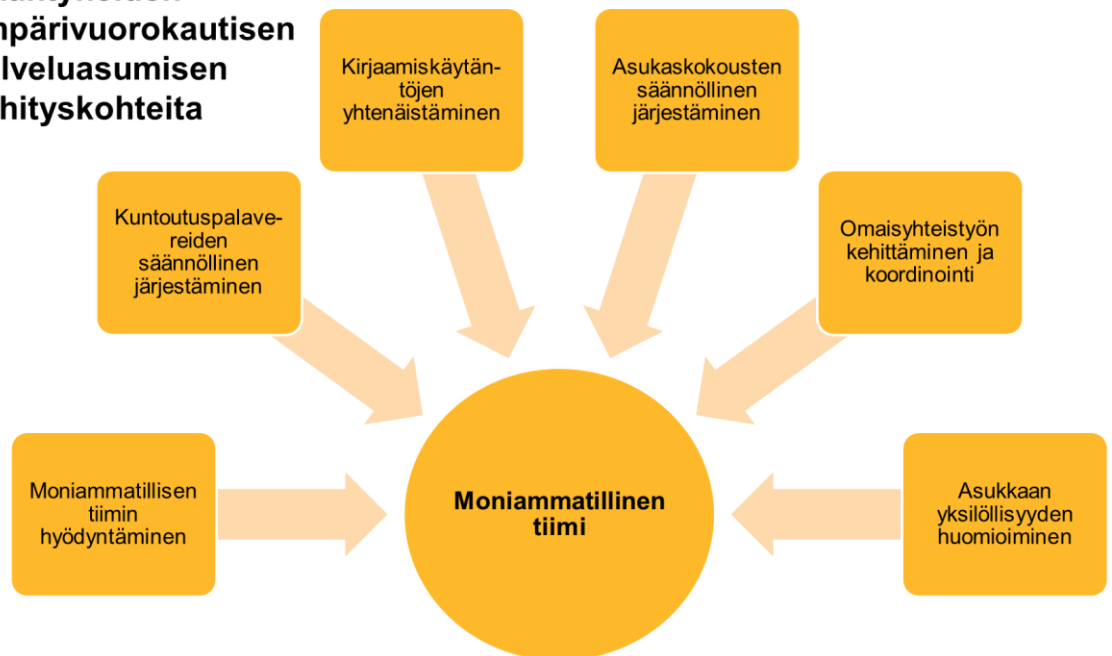
Tutkimuksella etsittiin vastauksia kahteen tutkimuskysymykseen. Ensimmäisenä selvitettiin, mitä osaamista geronomi tuo ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikössä työskentelevään moniammatilliseen tiimiin. Toisena asiana selvitettiin, mikä voisi olla geronomin työnkuva EKHVA:n

ikäntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisen yksikössä. Tutkimustulokset on esitelty alla.

5.1 Moniammatillinen tiimi ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä

Tutkimuksessa selvitettiin, miten haastateltavat kehittäisivät ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen palveluja moniammatillisen tiimin näkökulmasta. Kehityskohteet on koottu kuvaan 6 ja avattu tarkemmin alla. Tutkimustulosten rinnalla esitetään myös haastattelusta litteroituja sitaatteja.

Ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen kehityskohteita

Kuva 6. Ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen kehityskohteita

Työ ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa on moniammatillista, sillä henkilökuntaan kuuluu eri ammattikuntien edustajia. Haastattelussa nousivat esille haasteet **moniammatillisen tiimin hyödyntämisestä** yksiköissä. Haastateltavat kertoivat, että tällä hetkellä moniammatillisista tiimeistä tai työntekijöiden osaamisesta ei saada kaikkea sitä irti, mitä niistä olisi mahdollista saada. Haastateltavat nostivat myös esiin, että ammattilaisten rooli asumispalveluyksikössä ei aina ole kaikille selvää.

”Siis mun mielestä on lisääntynyt moniammatillisuus tässä ja siihen on selvästi panostettu, mutta se on ehkä toistaiseksi vähän sellaista, että yksi tekee yhtä ja toinen toista ja kolmas kolmatta... ja enemmän hyödynnettäisiin niitä toisten osaamista.”

”Meillä saattaa henkilökunta kysyä, että mitä se fysioterapeutti oikein tekee?”

Haastateltavien mukaan yksikötkin ovat usein omanlaisiaan, riippuen asukkaiden määrästä ja kunnosta sekä henkilökunnan toimintatavoista. Haastateltavat kertoivat, että joissakin yksiköissä esimerkiksi lääkäri- ja fysioterapeuttipalvelut ovat riittäviä, mutta toisissa yksiköissä niitä koetaan olevan huonosti saatavilla. Haastateltavat kokivat, että geriatrin konsultointia välillä tarvittaisiin yksiköissä, mutta oli hieman epäselvää kuka geriatria saa konsultoida.

”Mutta sitten on sellaisiakin yksiköitä, joissa on vähän vielä mietitty sitä (moniammatillisuutta) ja niillä on ehkä vielä pidempi historia siellä, että esimerkiksi on tämmöisiä yhteisiä hoitoneuvotteluja, jossa on moniammatillisesti henkilökuntaa paikalla.”

”Yksi tekijä mikä vaikeuttaa moniammatillisuutta, kun nähdään näitä henkilöitä niin harvoin, että sitten on yksiköitä, joissa terapeutit ovat joka päivä läsnä.”

”Toiset kokevat, että lääkäriresurssit on riittävät ja toisessa yksikössä ne ei ole ollenkaan riittävät. Vähän riippuu, että minkälaista asiakasta tai asukas-materiaalia sattuu olemaan ja mitä siellä tapahtuu.”

Haastateltavat kertoivat, että ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen yhtenä tavoitteena on pitää yllä asukkaan toimintakykyä. Haastateltavien mukaan asukkaisiin liittyvät **kuntoutuspalaverit** yksiköissä on usein järjestetty niin, että niihin osallistuu moniammatillisen tiimin jäseniä. Haastateltavat toivoivat kuntoutuspalaverihin kuitenkin enemmän aitoa, yhteistä pohdintaa asukkaan asioista. Palaverit jäivät haastateltavien mukaan usein hieman irrallisiksi, kun työntekijät miettivät asukkaan asioita lähinnä itsekseen ja tekevät toimenpiteitä asukkaan kanssa oman osaamisensa pohjalta. Haastattelussa selvisi myös, että kaikissa yksiköissä ei järjestetä kuntoutuspalavereita, vaikka niistä olisi selkeää hyötyä asukkaan toimintakyvyn ylläpitämiselle ja toiminnan kehittämiselle. Haastateltavat nostivat myös eri ammattiryhmien, esimerkiksi palveluohjauksen, ottamisen mukaan palavereihin. Tämä saattaa haastateltavien mukaan helposti unohtua, vaikka nykyteknologialla osallistuminen olisi useimmiten helppoa toteuttaa.

”...semmoista tiimityöskentelyä lähihoitaja, sairaanhoitaja, fysioterapeutti ja muidenkin ammattiryhmien välillä - tosissaan yhdessä pohdittaisiin niitä sen asukkaan asioita, nyt ne vähän jää semmoiseksi irralliseksi, että toinen tekee toista ja toinen toista.”

”Meillä on kuntoutuspalavereja suunnilleen pari kertaa kuukaudessa, tarvittaessa on ollut useamminkin. Käydään ihan näitä pitkäaikais- sekä lyhytaikaisasukkaiden asioita läpi. Ne on ihan hyviä, kun pystyy käymään jokaisen asukkaasta siinä sitten läpi, ja kuntohoitaja näyttää eri tekniikoita siirtymistilanteisiin.”

Haastateltavien mukaan yksiköiden **kirjaamiskäytännöt** luovat myös haasteita, sillä esimerkiksi fysioterapeutit kirjaavat asukkaiden asioita potilastietojärjestelmän erikoisalojen lehdelle ja yksikön hoitajat kirjaavat tietoa yleislehdelle. Mikäli hoitaja ei käy lukemassa erikoisalojen lehteä ja fysioterapeutti ei käy lukemassa yleislehteä, jäävät tiedot asukkaasta jakamatta ja asiat eivät kohtaa.

”Jos ei ole tällaisia neuvotteluja ja vaikka kuntoutuspalavereja, niin silloin ymmärrän hyvin, että jos se on pelkkää tämmöistä päivittäiskirjaamista ja vielä erikoisalojen lehdille, niin eihän se tieto tavallaan sieltä yhdisty sitten.”

Haastateltavien mukaan EKHVA velvoittaa yksiköitä järjestämään **asukaskokouksia** säännöllisesti, jotta asukkaiden ääni saadaan kuuluviin ja he pääsevät itse kertomaan toiveistaan ja tarpeistaan. Haastateltavat pohtivat myös omaisten mukaan ottamista asukaskokouksiin niiden asukkaiden puolesta, jotka eivät itse pysty enää kokouksiin osallistumaan. Haastattelussa nostettiin esiin myös työntekijöiden omien mielenkiinnon kohteiden hyödyntämistä, joiden avulla saataisiin palveluasumiseen monipuolisuutta.

”(Asukaskokouksissa) pitäisi olla semmoista sisältöä, että se oikeasti palvelee asukkaita. Kaikki eivät pysty kokouksiin osallistumaan, mutta ei se tarkoita sitä, että kokouksia ei sitten pidetä lainkaan. Osaisivatko omaiset sanoa mitä asukas haluaa?”

”Pystyttäisiin hyödyntämään sitten sekä ammattitaidon lisäksi myös työntekijöitten myös omia intressejä, että asukkaat ei kaikki pidä kaikesta eikä myöskään henkilökunnan tarvitse olla kiinnostunut samoista asioista.”

Yhdeksi kehittämiskohteeksi haastattelussa nousi esiin **yhteistyö omaisten kanssa**. Haastateltavien mukaan omaisiin ollaan yhteydessä lähinnä silloin, jos asukas sairastuu tai asukkaalle on sattunut jotakin muuta, esimerkiksi kaa-

tuminen. Haastateltavat kertoivat, että EKHVA:lla on käytössä vastuuhoitajamalli ja on sovittu, että asukkaan vastuuhoitaja pitää yhteyttä omaisiin, vaikka muutostilanteissa kuka tahansa voisi olla yhteydessä asukkaan omaisiin. Yhteydenpitoon omaisten kanssa vaikuttavat haastateltavien mukaan myös hoitajien oma persoona ja vuorovaikutustaidot.

”...kun sitten näkee puhelimesta, että se asumispalveluyksikkö soittaa, niin sitten on sydän kurkussa, että nyt täytyy olla jotain hirveätä tapahtunut.”

”Enemmän voisi panostaa siihen, että soitettaisiin ihan muuten vaan, niitä positiivisiakin kuulumisia välillä.”

”... miksei vaikka just lähetetä vaan kirjeitä... jos on syntymäpäivä niin lähetetään kuvaa sinne kotiin tai sähköpostia tai miksei hoitajat soittaisi asukkaiden kanssa omaisille...”

”Toisaalta on sitten taas se omaisen aktiivisuus, kun se määrittää sitä hyvin paljon, että miten se toimii ja kuinka paljon he ovat sitten siinä hoidossa mukana.”

Haastateltavien mukaan asukkaiden asumista tulisi kehittää asukkaan näköiseksi, **yksilöllisyys** huomioiden, ja miettiä mitä asukas itse tarvitsee. Haastateltavat kertoivat, että isoja harppauksia on tehty kymmenessä vuodessa ja asiat ovat kehittyneet parempaan suuntaan. Haastateltavat painottivat asumisen kehittämistä edelleen **enemmän asukkaan näköiseksi**.

”Asumista tulisi kehittää arjen näköiseksi ja makuiseksi. Arkea, johon kuuluu, että käydään markkinoilla ja istutetaan tomaatin taimia ja jotenkin semmoista asukkaan näköistä elämää.”

”Lääkehoito pitää mennä jämsptisti, mutta harva muu asia tarvitsee olla kauhean jämsptisti.”

”Meillä tehdään asioita, mutta tuntuu välillä, että samoja asioita kaikille, että ehkä semmoinen yksilöllisyys - niin siinä on kyllä paljon vielä tekemistä.”

Haastattelukysymys pyrki selvittämään ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen kehittämideoita moniammatillisen tiimin näkökulmasta. Kehittämideoiksi nousivat moniammatillisen tiimin hyödyntäminen, kuntoutus-

palavereiden säännöllinen järjestäminen, kirjaamiskäytäntöjen yhtenäistämisen, asukaskokousten säännöllinen järjestäminen, omaisyhteistyön kehittämisen ja koordinointi sekä asukkaan yksilöllisyyden huomioiminen.

5.2 Geronomin työnkuva ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä

Haastattelussa selvitettiin geronomin konkreettisia työtehtäviä ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä kuuden kompetenssin avulla. Ryhmähaastattelussa esiin nousseet geronomin mahdolliset työtehtävät ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä ovat listattuina kuvassa 7 kompetensseittain ja avattu tarkemmin alla.

Geronomin mahdollinen työnkuva

Kuva 7. Geronomin mahdolliset työtehtävät kompetensseittain

Gerontologisen osaamisen ydintehtäviksi haastattelussa muodostuivat eri kulttuuritaustaisten asukkaiden huomioiminen hoidossa ja asumisessa, sekä työkavereiden neuvonta ja ohjaaminen. Haastattelussa korostuivat asukkaan yksilöllinen hoito ja yksilöllisten asumisratkaisujen sekä voimavarojen huomioiminen. Haastateltavat nostivat esiin muistisairaiden asukkaiden erilaisten käytöshäiriöiden kanavoimisen, ja asukkaiden ohjaamisen sellaisten asioiden pariin, joissa asukas voi toteuttaa itseään ympäristöön sopivalla tavalla. Haastateltavien mukaan myös hoitohenkilökunnan neuvonta ja ohjaus esimerkiksi muistisairauksista tai eri kulttuuritaustoista lisäisi henkilökunnan tietoisuutta

ikäntymisen ja sairauksien mukanaan tuomista muutoksista. Haastateltavien mukaan geronomi voisi toimia muistisairaana tukena, jotta elämä olisi omannäköistä ja sitä saisi elää omassa kodissa ilman estämistä ja rajoittamista.

*”Toimia kulttuuritaustoiltaan erilaisten ikääntyvien ihmisten kanssa. Työkalu-
vereiden perehdyttämistä, kun asukkaat ovat eri kulttuuritaustoista.”*

*”Minä nostaisin tässä voimavaralähtöisen vanhuskäsityksen, kun tuntuu,
että ajatellaan usein diagnoosia, ongelmalähtöisesti, mutta sieltä löytyy
myös paljon niitä voimavaroja.”*

*”Muistisairaat ihmiset tekee tosi paljon asioita väärin, ei toivottuja asioita.
Geronomi katsoo ongelmakäyttäytymistä eri tavalla, juurikin voimavaraläh-
töisesti.”*

*”...meilläkin on täällä yksi semmoinen rouva...hänkin saattaa pörrätä, kun
pitäisi perunoita päästä kuorimaan ja tekee sitten sijaistoimintana paljon
asioita. Ja toisi sitä yksilöllisyyttä siihen arkeen eri tavalla ja myös ohjeis-
taisi ja neuvoisi sitten hoitohenkilökuntaa asioissa.”*

Haastattelussa **monialaiseen arviointiosaamiseen** liitettiin vahvasti RAI-järjestelmän laajempi hyödyntäminen yksikön toiminnassa.

RAI-arviointeihin osallistuminen, henkilökunnan tukeminen RAI-arviointien laatimisessa ja RAI-arvioinneista saadun tiedon hyödyntäminen asiakkaiden hoito- ja palvelusuunnitelmissa sekä yksikön laadun kehittäminen nousivat haastattelussa geronomin konkreettisiksi työtehtäviksi. Haastateltavat kertoivat näkevänsä asukkaiden toimintakyvyn ja voinnin kokonaisvaltaisen seurannan sekä ennaltaehkäisevän toiminnan geronomin työtehtävinä. Haastateltavat nostivat esille asukkaan toimintakykyä ja hyvinvointia uhkaavien tekijöiden tunnistamisen ja korjaavien toimenpiteiden välittömän aktivoinnin.

*”Kun näitä RAI-arviointeja tehdään, että voisi olla niiden tekemisessä
apuna, työparina lähihoitajille. Saataisiin yhtenäisiä arviointeja.”*

*”RAI nostaa esille ristiriitaisuuksia ja ehtiikö, pystyykö, jaksako, osaako
yksittäinen lähihoitaja käydä niitä ratkomaan tai perehtymään tai muutta-
maan arviointeja. Tässä geronomi voisi olla apuna.”*

*”RAI:n merkitys on noussut arvoon arvaamattomaan. On iso merkitys sillä,
että arvioinnit on tehty oikein ja miten niitä voidaan hyödyntää esimerkiksi
hoito- ja kuntoutussuunnitelman tekemisessä.”*

”Miten se meidän oma toiminta vaikuttaa, jos me toimitaan näin niin toimintakyky laskee tai ehkä mieliala menee johonkin suuntaan. Ja sitten todetaan vaan, että nyt on tilanne, että istutaan pyörätuolissa ja kun ei puututtu tähän niin haetaan lääkettä mielialaan, kun voitaisiin hakea niitä ratkaisuja aikaisemmin.”

Haastattelussa **ohjausosaamisesta** esiin nousseita geronomin mahdollisia tehtäviä olivat erityisesti asukkaiden ryhmätoiminnan suunnittelu ja ohjaus sekä henkilökunnan opastaminen ja ideointi ryhmätoiminnan järjestämisessä. Myös säännöllistä yhteydenpitoa omaisiin, omaishoitajien tukemista ja kotihoiton yhteyshenkilönä toimimista haastateltavat pitivät tärkeänä. Haastateltavien mukaan omaiset, omaishoitajat ja kotihoito tarvitsevat ohjausta palvelujärjestelmään liittyvissä asioissa. Yksiköissä olevia lyhytaikaispaikkalaisia tulisi haastateltavien mukaan tiedottaa kotiutumisvaiheessa erilaisista tukipalveluista, esimerkiksi kulttuuri- ja liikuntapalveluista, jotka tukisivat heidän kotona selviytymistään.

”Ryhmätoimintaa vanhuksille voisi suunnitella ja ohjata.”

”Ohjata ja opastaa hoitajia tekemiseen ja ideointiin.”

”Kun on näitä omaishoitajaksolaisia, niin se omaishoitajan tukeminen siinä omaishoidossa, että vähän kyselee niitä kuulumisia, että miten teillä menee siellä kotona, että semmoiset monesti jää vähän vähemmälle... olisi sitten ihan semmoinen säännöllinen yhteydenpito heihin.”

Gerontologinen hoiva-, hoito- ja kuntoutusosaamisesta keskusteltaessa, haastateltavat nostivat esille geronomin osallistumisen kuntoutuspalaveriin ja niissä kokonaisvaltaisen gerontologisen näkemyksen esille tuomisen. Haastateltavat korostivat yksilöllisyyden huomioimista ja erityisesti hauraimpien asukkaiden kanssa toimimista. Haastateltavien mukaan hauraimmat asukkaat saattavat jäädä paitsi joistakin asioista, koska heidän toimintakykynsä on usein laskenut merkittävästi. Haastateltavat nostivat esiin myös eri ammattiryhmien yhteistyön hyödyntämisen esimerkiksi muistisairaana kanssa työskentelyssä.

”Kun on kaksi ihmistä ja toisella on se osaaminen muistisairaana kanssa kommunikointiin ja ohjaukseen ja toisella on sitten fyysiseen toimintakykyyn liittyvää osaamista ja kun he toimisivat yhteistyössä niin siinä on erittäin hyvä paketti.”

”Geronomia voisi hyödyntää hauraimpien asukkaiden kohdalla. Jos on vaikka ihan vuodepotilaita niin he saattavat jäädä hyvin vähälle, vaikka ihan yhtä lailla se (ohjaus) heille kuuluu.”

”Jos asukkaalla on pitkälle edennyt muistisairaus, mutta fyysistä toimintakykyä on, niin se osaaminen ei sitten ehkä ole just sitä, että pystyy muistisairaana kanssa toimimaan.”

Lääkehoidosta haastateltavat totesivat, että geronomi voi suorittaa kouluttamattoman lääkeluvat, jolloin hänellä ei ole oikeutta osallistua lääkehoidon suunnitteluun, mutta hän voi tarvittaessa jakaa valmiiksi jaetut lääkkeet asukkailla. Lisäksi haastateltavat keskustelivat ikääntyneen lääkehoitoon osallistumisesta moniammatillisesta näkökulmasta katsottuna ja erityisesti lääkkeettömän hoidon huomioimisesta, esimerkiksi muistisairaiden kohdalla.

”Geronomi voisi toteuttaa ja arvioida ikääntyneen turvallista lääkehoitoa.”

”Geronomi voisi olla siinä lääkehoidon arvioinnissa mukana. Jos mietitään muistisairaana käyttäytymistä, niin sitä moniammatillisen lääkehoidon osaa, että onko tarpeen tai voisiko tässä joku muu keino toimia.”

Hyvinvointiteknologia herätti haastateltavissa keskustelua uusista toimintavoista ja digilaitteiden hyödyntämisestä hoito- ja kuntoutustyössä. Haastateltavien mukaan teknologian ja erilaisten teknologiapalvelujen käyttäminen yksiköissä pitäisi olla helposti saavutettavaa. Haastateltavat pohtivat, että teknologiasta voisi saada ideoita ja sisältöä asukkaiden arkeen. Haastateltavat kertoivat, että toistaiseksi asukkaiden tulee itse hankkia esimerkiksi kuulokkeet.

”Tämä (teknologia) voisi olla jotakin sellaista täysin uutta mitä geronomi voisi tuoda yksiköihin.”

”Meilläkin on ollut puhetta erilaisista musiikki- ja äänikirjapalveluista, joita olisi helppoa järjestää.”

”Ajattelen itseni kaltaista mielikuvituksetonta ihmistä, niin saisi vinkkiä, että mitä tässä voisi tehdä, kun on esimerkiksi puoli tuntia aikaa.”

”Ja meillä tykkää yksi asukas katsoa hirveästi Youtubesta kissavideoita. Nauttii niistä ihan mahdollottomasti, että hyvin simppeleitä, mutta sekin taisi ihan vitsistä lähteä, mutta nyt hän kysyy, että vieläkö niitä jostain näkee.”

Haastateltavat mielsivät **palvelujärjestelmäosaamisessa** geronomin työtehtäviksi osallistumisen asukkaan palvelutarpeen arviointiin, palvelujärjestelmän ja erilaisten prosessien tuntemisen, digitaalisissa palveluissa ohjaamisen sekä

henkilökunnan tukena toimimisen palvelujärjestelmään liittyvissä asioissa. Haastateltavat nostivat esiin erilaiset hakemukset, joita palveluasumisessa tehdään ja näkivät, että esimerkiksi hoitotukihakemusten ja hoitotahtojen laatimisessa geronomi voisi opastaa asukkaita. Haastateltavien mukaan omaishoitajat tarvitsisivat enemmän tukea, sillä usein he ovat itsekin ikääntyneitä ja hoitavat ikääntynyttä puolisoaan kotona. Haastateltavien mielestä geronomi voisi tukea omaishoitajia ja tiedottaa heitä erilaisista palveluista.

”Voisiko geronomi olla tuossa palvelutarpeen arvioinnissa jollain tapaa mukana?”

”Henkilökunta tietäisi miten nämä prosessit ja kriteerit menee. Minkälaisen prosessin meidän asukkaat käyvät läpi, että he saavat meiltä paikan. Olisi joku, joka tietäisi yksikössä nämä asiat.”

”Tietotaitoa digitaaliseen viidakkoon. Tukena iäkkäälle kenellä ei välttämättä ole omaisia tai läheisiä.”

”Omaishoidettavat meidän asumisyksiköissä; varmaan siinä ehkä enemmän vielä se palvelujärjestelmä - mitä apua ja tukea voisi saada paitsi EK-HVA:lta, mutta kaikki muutkin tämmöiset Kelan etuudet ja remontointiin liittyvät avut ja muuta.”

Haastattelussa **johtamis-, kehittämis- ja laadunhallintaosaamisesta** konkreettiseksi geronomin työtehtäviksi nousivat RAI-järjestelmän laatumoduulin hyödyntäminen eli tiedon hakeminen, sen jalkauttaminen yksikköön, toiminnan tarkkaileminen ja kehittäminen sekä yksikön tiedottaminen. Haastateltavat sanoivat, että geronomi pystyisi toimimaan toimipisteen vastaavana tai esihenkilönä. Haastateltavat nostivat esiin myös projektiosaamisen merkityksen, esimerkiksi uusien yksiköiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Lisäksi haastateltavat korostivat asukaslähtöisyyden edistämistä ja asukkaiden äänitorvena toimimista. Haastattelussa keskusteltiin myös omalla esimerkillä johtamisesta ja henkilökunnan sitouttamisesta omiin työtehtäviin sekä oman työn merkityksellisuuden korostamisesta.

”Geronomi voisi toimia esihenkilön työparina RAI:n laatuarvioinnissa.”

”Mitä kaikkea RAI:sta saadaankaan irti? Valitettavasti hyödynnetään vielä ihan osaa vasta. Toimintamallin jalkauttaminen sinne käytäntöön, niin siinä varmasti tarvitaan kaikki ideat, osaamiset ja voimat.”

”Viime aikoina meillä on ollut isoja muutoksia. Nyt otettu uusi yksikkö käyttöön. Kaikissa muutoksissa ovat kaikkien aivot ja osaamiset tarpeen.”

”Näkisin, että geronomi huolehtii myös työntekijöistä, että saa heidän osaamistaan kehitettyä ja asenteitakin muutettua.”

”Että pystyy selittämään ja näyttämään miksi asioita tehdään. Hekin (työntekijät) kokevat tekevänsä jotain asiaa millä on oikeasti merkitystä.”

Haastateltavat kertoivat näkevänsä geronomin myös toiminnan kehittäjänä, muun muassa erilaisten yhteistyökumppanien kanssa tehtävän yhteistyön suunnittelijana ja toteuttajana. Esimerkkinä haastateltavat nostivat vapaaehtoisten hyödyntämisen asukkaiden arjessa. Haastateltavat toivoivat myös erilaisten tapahtumien järjestämistä yksiköissä, muun muassa järjestöjen tai muiden vastaavien toimijoiden kanssa.

”Yhteistyö järjestöjen kanssa ja tapahtumien suunnittelu yksiköihin.”

”Että asukkaan elämä olisi laadukasta ja arki mahdollisimman hänen näköistensä.”

Haastateltavat summasivat, että geronomille pitäisi saada luotua työnkuva, jossa pitkä koulutus hyödynnettäisiin parhaalla mahdollisella tavalla.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa käydään läpi tutkimuksen johtopäätökset. Tutkimus selvitti geronomin roolia ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä moniammatillisen tiimin näkökulmasta sekä geronomin mahdollisia työtehtäviä ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä geronomin kompetenssien avulla. Tutkimuksella pyrittiin vastaamaan opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin:

1. Mitä osaamista geronomi tuo ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikössä työskentelevään moniammatilliseen tiimiin?
2. Mikä voisi olla geronomin työnkuva EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisen yksikössä?

Tutkimuksen johtopäätöksinä esitetään, että geronomi täydentäisi koulutuksellaan ja osaamisellaan ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa työskentelevää moniammatillista tiimiä. Geronomin osallistuminen esi-

merkiksi kuntoutuspalaveriin toisi niihin mukaan kokonaisvaltaista, gerontologista näkemystä asukkaista. Geronomi voisi toimia apuna kirjaamiskäytäntöjen yhtenäistämässä. Asukaskokouksissa geronomi kuuntelisi asukkaiden toiveita ja tarpeita herkällä korvalla ja varmistaisi, että kaikki asukkaat otetaan toiminnassa huomioon. Omaisyhteistyön kehittäminen olisi geronomin yksi päätehtävistä asumispalveluyksikössä. Geronomi edistäisi asukkaiden yksilöllistä hoivaa ja asumista.

Geronomin työnkuva EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä voisi olla kompetensseittain jaoteltuna seuraavanlainen:

1. Gerontologinen osaaminen

- a. yksilöllisten hoito- ja asumisratkaisujen kehittäminen asukkaille
- b. asukkaiden voimavarojen huomioiminen hoidossa ja asumisessa
- c. asukkaiden muistisairauksista johtuvat käytöshäiriöt huomioivien toimintamallien kehittäminen
- d. hoitohenkilökunnan tietoisuuden lisääminen, neuvonta ja ohjeistus, muun muassa muistisairauksista ja eri kulttuuritaustoista

2. Monialainen arviointiosaaminen

- a. RAI-arviointeihin osallistuminen sekä niiden hyödyntäminen hoito- ja palvelusuunnitelmissa
- b. asukkaiden toimintakyvyn ja hyvinvoinnin seuranta

3. Ohjausosaaminen

- a. asukkaiden ryhmätoiminnan suunnittelu ja ohjaus
- b. yhteydenpito omaisiin
- c. omaishoitajien tukeminen
- d. kotihoidon yhteyshenkilönä toimiminen
- e. erilaisten tukipalvelujen hyödyntäminen ja niistä tiedottaminen

4. Gerontologinen hoiva-, hoito- ja kuntoutusosaaminen

- a. kuntoutuspalaveriin osallistuminen
- b. yksilöllisyyden huomioiminen
- c. moniammatillinen yhteistyö
- d. lääkkeettömän hoidon huomioiminen
- e. hyvinvointiteknologian hyödyntäminen hoito- ja kuntoutustyössä

5. Palvelujärjestelmäosaaminen

- a. osallistuminen asukkaiden palvelutarpeen arviointiin
- b. palvelujärjestelmän ja prosessien hallinta
- c. virallisissa dokumenteissa avustaminen ja ohjaaminen asukaslähtöisesti
- d. omaishoitajien tukeminen

6. Johtamis-, kehittämis- ja laadunhallintaosaaminen

- a. RAI-järjestelmän laatumoduulin hyödyntäminen
- b. projektiosaamisen hyödyntäminen
- c. asukaslähtöisyyden edistäminen
- d. henkilökunnan sitouttaminen omalla esimerkillä

- e. toiminnan kehittäminen, yhteistyökumppanien kanssa tehtävän yhteistyön suunnittelu ja toteutus

Geronomin koulutusta ja osaamista tulisi hyödyntää kattavasti ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä.

7 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Tutkimustyön luotettavuudella eli validiteetilla tarkoitetaan sitä, pystyykö tutkimusmenetelmä todentamaan sen, mitä menetelmällä on tarkoitus selvittää. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan mitata esimerkiksi sen yleistettävyydellä, sovellettavuudella, pysyvyydellä tai neutraalisuudella. Tutkimustulosten yleistettävyyttä muihin kohteisiin tai tilanteisiin voidaan punnita, kun tutkimus on valmistunut. (Diak 2020; Jyväskylän yliopisto 2021b.) Tutkimuksen luotettavuuteen liittyy vahvasti myös uskottavuus, luotettavuus ja eettisyys (Juuti & Puusa 2020).

Tässä tutkimuksessa luotettavuuden arviointia tehtiin tutkimustulosten hyödynnettävyydestä kaikissa EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautisissa palveluasumisen yksiköissä. Geronomin osaamista tarvitaan täydentämään moniammatillisia tiimejä kaikissa ikääntyneiden ympärivuorokautisissa palveluasumisen yksiköissä. Voidaan siis todeta, että tämän tutkimuksen tulokset ovat hyödynnettävissä kaikissa EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautisissa palveluasumisen yksiköissä. Vaikka tutkimus on tehty EKHVA:lle, ovat tutkimustulokset yleistettävissä ja niitä voidaan hyödyntää myös muilla hyvinvointialueilla.

Tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä voidaan arvioida lisäksi kestävä kehityksen näkökulmasta. Tämä opinnäytetyö sivuaa sosiaalista kestävyttä, joka Opetushallituksen (2023b) mukaan on yksi kestävä kehityksen neljästä ulottuvuudesta. Sen tavoitteena on yksilöiden eriarvoisuuden vähentäminen hyvinvoinnissa ja osallisuudessa. Opinnäytetyön tuloksissa on otettu huomioon ikääntyneiden yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja elämän perusedellytysten toteutumisen -näkökulma.

Tutkimuksen eettisyydellä tarkoitetaan tutkittavien ihmisarvon, yksityisyyden,

itsemääräämisoikeuden ja muiden oikeuksien kunnioittamista. Yhtenä eettisenä periaatteena tutkimuksessa on myös välttää aiheuttamasta ihmisille riskejä, vahinkoja ja haittoja. Uuden ja merkityksellisen tutkimustiedon tuottaminen kuuluu myös eettisyyteen. (Kallinen ym. s.a.) Tässä tutkimuksessa noudatettiin rehellistä, huolellista ja tarkkaa tieteellistä käytäntöä kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Haastateltavia informoitiin tutkimuksen eri vaiheista ja tutkimukseen käytettävistä henkilötiedoista, jotta kaikilla olisi riittävät tiedot tutkimuksesta ja siihen osallistumisesta.

Ryhmähaastatteluun osallistujille lähetettiin etukäteen sähköpostilla pyyntö osallistua tutkimukseen (ks. liite 1). Osallistujille lähetettiin Teams-kutsun mukana (ks. liite 2) etukäteen myös ryhmähaastattelukysymykset (ks. liite 3). Suostumuslomake henkilötietojen käsittelyyn ja tutkimukseen osallistumiseen (ks. liite 4) pyydettiin palauttamaan allekirjoitettuna sähköpostitse suoraan tutkijalle ennen haastatteluajankohtaa. Päivää ennen sovittua ryhmähaastattelua osallistujille lähetettiin sähköpostitse muistutus ryhmähaastattelusta ja suostumuslomakkeen palauttamisesta. Kaikki ryhmähaastatteluun osallistujat palauttivat suostumuslomakkeen ohjeiden mukaisesti.

Haastattelu päätettiin toteuttaa Teams-alustalla, joka osoittautui varsin onnistuneeksi valinnaksi. Kaikki haastateltavat pystyivät osallistumaan haastatteluun omista työyksiköistään käsin eikä heidän tarvinnut matkustaa minnekään haastattelua varten. Haastattelutilanteessa vain yhdellä haastateltavista oli kamera päällä koko haastattelun ajan, yksi haastateltavista laittoi kameran kiinni osallistujien esittelyjen jälkeen, yhdellä haastateltavista kamera ei toiminut lainkaan ja kaksi haastateltavaa ei käyttänyt kameraa ollenkaan. Teams-alustan automaattinen litterointi -toiminto nopeutti haastattelun aukikirjoittamista. Teams-alustan automaattinen tallennus -toiminto nauhoitti haastattelutilanteen, ja tutkija pystyi tarvittaessa palaamaan haastattelutilanteeseen vielä haastattelun jälkeenkin. Haastattelun litteroinnista ja tallenteesta selvisi helposti, kuka haastateltavista oli milloinkin äänessä ja mitä hän sanoi.

Tutkijalla ei ollut aiempaa kokemusta ryhmähaastattelun toteuttamisesta. Tutkija suunnitteli haastattelukysymykset etukäteen tutkimuskysymyksiin pohjau-

tuen. Erillisen tilaisuuden järjestäminen geronomien koulutuksen ja kompetenssien esittelyyn ja ryhmähaastattelukysymysten lähettäminen etukäteen haastateltaville osoittautuivat hyväksi ratkaisuksi, koska esittelyn ja ryhmähaastattelun väliin jäi aikaa haastateltavien omalle pohdinnalle geronomien roolista. Haastattelun koolle kutsuminen sujui tutkijalta vaivattomasti. Ryhmähaastattelun aikana tutkijan rooli oli johdatella haastateltavat aiheeseen, pitää huolta haastattelun aikataulusta ja varmistaa, että kaikkiin haastattelukysymyksiin vastattiin. Haastatteluun varattu aika käytettiin kokonaisuudessaan.

Opinnäytetyön tutkimuseettisiksi haasteiksi muodostuivat ryhmähaastattelusta esiin nousseet henkilötiedot. Tässä tutkimuksessa näitä henkilötietoja olivat haastateltavien nimi, tehtäväkuva ja koulutus. Henkilötietoja kerättiin ja käsiteltiin ryhmähaastattelun aikana ja tutkimuksen analysointivaiheessa sekä tutkimusraportin kirjoittamisen aikana. Henkilötietoja säilytetään opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen yhden kuukauden ajan. Tämän jälkeen henkilötiedot hävitetään. Haastateltavien tittelit on listattu opinnäytetyön kohdassa 4.2. Tutkimuksen toteuttaminen. Muita henkilötietoja ei esitetä valmiissa opinnäytetyössä.

Opinnäytetyöprosessi noudatti ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisiä suosituksia (Arene 2020). EKHVA:ssa kaikkiin toiminnan kehittämiseen ja henkilöstöön kohdentuviin opinnäytetöihin tarvitaan aina tutkimuslupa. Opinnäytetyön toteuttamisesta sovitaan sen EKHVA:n yksikön esihenkilön kanssa, johon opinnäytetyö tehdään. (Etelä-Karjalan hyvinvointialue 2023d.) Ennen tutkimuksen aloittamista opinnäytetyölle haettiin tutkimuslupa toimeksiantajalta tämän ohjeistuksen mukaisesti. Lisäksi solmittiin opinnäytetyösopimus toimeksiantajan kanssa.

Opinnäytetyön tulokset raportoidaan ja julkaistaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjeen mukaisesti. Opinnäytetyöt ovat julkisia asiakirjoja heti kun ne on hyväksytty, ne arkistoidaan pysyvästi Arkistolaitoksen päätöksen mukaisesti ja suositellaan julkaistavaksi Theseuksessa. (Opinnäytetyön julkaiseminen...s.a.)

8 POHDINTA

Tässä luvussa pohditaan tutkimuksen toteuttamista ja toteutumista.

Tutkimuksessa selvitettiin geronomin roolia ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä moniammatillisen tiimin näkökulmasta sekä geronomin mahdollisia työtehtäviä ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä geronomin kompetenssien avulla. Yksityisellä sektorilla ja toisella hyvinvointialueella työskentelevien geronomien ja sosionomien kanssa käydyt keskustelut sekä tutkijan kokemus ikääntyneiden ympärivuorokautisesta palveluasumisesta työharjoittelujen ja kesätyön kautta kirvoittivat ajatuksia geronomin mahdollisista työtehtävistä ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä.

Geronomin roolia ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ei ole tutkittu aiemmin vastaavalla tavalla. Räsänen (2017) nostaa tutkimuksessaan esiin iäkkäiden hoivasta riippuvaisen elämänlaadun, jossa tavoitteena on iäkkään hyvän elämänlaadun tukeminen. Geronomin työskentely ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä keskittyisi juuri hyvän elämänlaadun, toimintakyvyn ja yksilöllisten tarpeiden tukemiseen. Geronomin avulla yksikössä pystyttäisiin kehittämään myös Räsäsen (2017) esittämiä, hoivatyötä tukevia perusteita kuten hyvää johtamista, työn organisointia ja työyhteisön hyvinvoinnin tukemista.

Tutkimus avaa perusteellisesti geronomin koulutusta ja kompetensseja. Tutkimus tuo esiin geronomin osaamista moniammatillisen tiimin näkökulmasta ja geronomin mahdollisia työtehtäviä ikääntyneen ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä. Geronomin roolia moniammatillisessa tiimissä on tutkittu aiemmissa opinnäytetöissä lähinnä asukaslähtöisyyden tukemisen näkökulmasta (Komonen & Pyyhtiä 2021). Mikkola (2012) puolestaan on tehnyt opinnäytetyön geronomin toimenkuvasta ympärivuorokautisen hoivan uudessa toteutusmallissa pääkaupunkiseudulla. Mikkolan opinnäytetyön tulokset keskittyvät geronomin osaamiseen, osaamisen hyödyntämiseen ja ihannetoimenkuvan muodostamiseen. Mikkolan opinnäytetyön tuloksiin verrattuna tässä opin-

näytetyössä tuodaan esiin geronomin mahdollisina työtehtävinä myös RAI-järjestelmän, projektiosaamisen ja hyvinvointiteknologian hyödyntäminen, omaishoitajien tukeminen sekä lääkkeettömän hoidon huomioiminen.

Geronomin ammattitaidon hyödyntäminen sosiaali- ja terveysalan kentällä lisää moniammatillisuutta ja tuo uutta näkökulmaa ikääntyneiden parissa tehtävään työhön. Oma kesätyökokemukseni ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä antoi mahdollisuuden tutustua muun muassa lähi- ja sairaanhoitajiin, hoiva-avustajiin, fysioterapeuttiin, kuntohoitajaan, lääkäriin, tiimivastaavaan ja toimipaikan esihenkilöön. Koen, että myös yksikössä kokoaikaisesti tai satunnaisesti työskentelevät ruokapalvelutyöntekijät, siistijät, kiinteistöhuollon työntekijät, järjestötoimijat ja omaiset ovat tärkeä osa moniammatillista tiimiä.

Moniammatillisuuden kannalta geronomin työskentely ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa vahvistaisi asukkaiden kokonaisvaltaista, gerontologista arviointia, edistäisi ennaltaehkäisevää ja kuntouttavaa työtettä, tukisi asukkaiden yksilöllisyyttä ja voimavaralähtöisyyttä sekä lisäisi palvelujärjestelmäosaamista yksikössä. Kekoni ym. (2019) kiteyttävät, että moniammatillinen yhteistyö vaatii onnistuakseen halua yhteistyöhön eri ammattilaisten välillä. Positiivinen suhtautuminen muihin ammattilaisiin ja avoin mieli mahdollistavat moniammatillisuuden toteutumisen.

On kuitenkin muistettava, että moniammatillisuuden perustana on aina asiakaslähtöisyys. Kuten Pehkonen ym. (2019, 61) toteavat, moniammatillisen työn kehittämisen lähtökohtana on asiakkaalle tarjottava parempi palvelu ammattilaisten tehdessä tiivistä yhteistyötä. Näin ollen moniammatillisen tiimin tärkeimmät jäsenet ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä ovat sen asukkaat.

Geronomi on Valviran laillistama sosiaalihuollon ammattihenkilö, joka tukee työssään hyvää ja osallistuvaa ikääntymistä (Opintopolku s.a.). Huolimatta siitä, että geronomikoulutusta on järjestetty jo kolmekymmentä vuotta, ovat tutkinto ja sen pohjalta syntyneet kompetenssit vielä suhteellisen tuntematto-

mia sosiaali- ja terveysalalla. Usein törmää työpaikkailmoituksiin, joissa haetaan geronomia lähihoitajan tehtävään tai tehtävään, jossa työajasta on jaettu 50 % hoidollisiin tehtäviin ja 50 % kehittämistehtäviin.

Geronomin liikunta- ja ohjausosaaminen tukisi niin palveluasumisyksikön asukkaiden toimintaympäristön kuin arkitoiminnankin kehittämistä. Kuten Paa-
nanen (2023) toteaa, palveluasumisyksikkö on kuitenkin asukkaan koti, joten palkkaamalla muitakin sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia palveluasumisyksiköihin, saataisiin tarjottua asukkaille toimintaa, joka tuo arkeen sisältöä.

Geronomin hoiva-, hoito- ja kuntoutusosaamista ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa voidaan perustella esimerkiksi Lehto-Niskalan (2021, 399) esityksellä, että yksi tärkeimmistä ikääntyneiden hoitotyötä ohjaavista toimintamalleista on kuntouttava tai kuntoutumista edistävä työote. Kuntoutuspalavereja yksiköissä voitaisiin koordinoida ja suunnitella etukäteen esimerkiksi vuosikellon avulla. Kuntoutuspalavereista vastaavat työntekijät, esimerkiksi kuntohoitaja, fysioterapeutti ja geronomi suunnittelisivat kuntoutuspalavereiden ajankohdat ja sisältörungon koko vuodelle, ja henkilökunnan yhteiskäyttökalenteriin varattaisiin palaveriajankohdat. Kuntoutuspalavereista olisi hyvä pitää muistiota, joka jaettaisiin koko henkilökunnan nähtäville esimerkiksi yhteiskäyttöiselle Teams-alustalle. Myös henkilökunnalle suunnattuja apuvälineopastuksia olisi hyvä järjestää säännöllisesti ja nekin suunniteltaisiin ja aikataulutettaisiin mahdollisuuksien mukaan etukäteen. Geronomin läsnäolo kuntoutuspalavereissa lisäisi asukkaan kokonaisvaltaisen tilanteen huomiointia ja arviointia.

Geronomin roolia kirjaamiskäytäntöjen yhtenäistämässä voisi ajatella uusien toimintamallien kehittäjänä. Esimerkkinä fysioterapeutin ja kuntohoitajan kirjaamien asioiden yhteenvedon läpikäynti kuntoutuspalavereissa. Jokaisen työntekijän vastuulla on myös itse huolehtia siitä, että tutustuu mahdollisuuksien mukaan asukkaan hoidollisten kirjausten lisäksi muidenkin ammattilaisten kirjauksiin. Kirjaamiskäytännöissä geronomi voisi toimia hoitajien apuna jakamalla kokonaisvaltaista tietoa asukkaista ja auttamalla kirjaamisissa.

Geronomin osallistuminen asukaspalavereihin toisi uusia ideoita esimerkiksi

asukkaiden arjen aktiivisuuden kehittämiseen, ja mahdollistaisi yksilöllisempiä ratkaisuja asukkaiden arkeen. Asukkaiden yksilöllisyyden huomioimisessa geronomi voisi kehittää arjen aktiivisuuden toimintaa hyödyntämällä työntekijöiden ilmaisu-, digi-, keskustelu- ja kädentaitoja, musikaalisuutta, taiteellisuutta ja kekseliäisyyttä. Esimerkkejä työntekijöiden taitojen hyödyntämisestä arjen aktiivisuuden kehittämisessä ja ylläpitämisessä:

- Työntekijän taito soittaa pianoa, jota hyödynnetään järjestämällä yksikössä yhteislauluhetkiä pianon säestyksellä.
- Työntekijän oma leivontaharrastuneisuus, jota hyödynnetään järjestämällä leipomistuokioita asukkaiden kanssa.
- Työntekijän oma mielenkiinto digitaalisia laitteita ja palveluja kohtaan, jota hyödynnetään pelaamalla asukkaiden kanssa esimerkiksi sanapelejä tabletilla.

Myös vapaaehtoisten tarjoamia palveluja ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa tulisi hyödyntää. Vapaaehtoista apua tarjoavat muun muassa seurakunnat ja erilaiset yhdistykset. Geronomi voisi vapaaehtoisia hyödyntämällä järjestää yksikössä esimerkiksi kaverikoirien vierailuja ja musiikki-, keskustelu- tai ulkoilutuokioita.

Omaisyyhteistyön kehittämisessä ja koordinoinnissa geronomilla voisi olla merkityksellinen rooli. Omaisyyhteistyön kehittäminen vaatii koko henkilökunnalta aktiivisuutta ja ymmärrystä siitä, että asukkaan omaiset ovat tärkeä osa asukkaan elämää. Geronomi voisi ideoida uusia yhteydenpitotapoja omaisiin, järjestää omaisten iltoja ja olla konkreettisesti, matalalla kynnyksellä yhteydessä omaisiin.

EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautisissa palveluasumisyksiköissä ei työskentele tällä hetkellä yhtään työntekijää geronomin nimikkeellä. Etelä-Karjalan alueen yksityisessä ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä työskentelee geronomi. Eräällä toisella hyvinvointialueella työskentelee geronomeja ja sosionomeja ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköissä nimikkeellä asumispalveluohjaaja.

Yksityisessä palveluasumisyksikössä geronomin tehtäviin kuuluvat RAI-arviointeihin osallistuminen, tapahtumien suunnittelu, hoito- ja palvelusuunnitelmiin osallistuminen, sosiaalietuuksien hoitaminen ja omaisyyhteistyön kehittä-

minen. Yksityisessä palveluasumisyksikössä työskentelevän geronomin tehtävästä koostuu 50 % lähihoitajan ja 50 % geronomin tehtävistä. (Homanen 2023.)

Toisella hyvinvointialueella työskentelevien asumispalveluohjaajien työtehtävät eivät sisällä hoitotyötä. Työtehtäviin kuuluu gerontologisen tiedon, esimerkiksi muistisairaudet, välittämistä henkilökunnalle ja omaisille, uuden asukkaan sopimusasioiden hoitamista, RAI-arviointeihin osallistumista, moniammatillista yhteistyötä hoitajien ja fysioterapeuttien kanssa, asukkaiden, henkilökunnan ja omaisten ohjausta, apuvälineasioissa avustamista ja ohjaamista, yhteistyötä viranomaisten kanssa, toimintahetkien suunnittelua, asukkaiden yksilöllisten mieltymysten ja tarpeiden tukemista sekä sosiaalihuollon vastuuhenkilönä toimimista. (Surakka 2023; Suurkuukka 2023.)

Mikäli geronomi palkattaisiin EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikköön, kehittäisi geronomi ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen moniammatillista tiimiä huomioimalla asukkaiden yksilölliset tarpeet, tukemalla asukkaiden toimintakykyä ja voimavaroja sekä hyödyntämällä työyhteisön osaamista ja kiinnostuksen kohteita asumisessa ja hoivassa. Geronomi voisi ottaa osaa asukkaita koskeviin palavereihin ja tuoda niihin mukaan kokonaisvaltaista gerontologista näkökulmaa. Geronomi voisi toimia linkkinä eri ammattiryhmien, omaisten, yhteistyökumppaneiden ja vapaaehtoisten välillä. Geronomi voisi opastaa työyhteisöä ja omaisia vanhuspalveluiden prosesseissa ja palvelujärjestelmässä. Geronomi voisi suunnitella ja koordinoita asukkaiden aktiivisen arjen toteutumista.

Geronomin konkreettisia työtehtäviä EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä voisivat olla

- asukkaiden ja heidän tarpeidensa, voimavarojensa ja itsemääräämiskyvyn sekä erilaisuutensa (muun muassa kulttuuritaustat) huomioiminen hoidossa ja asumisessa
- asukkaiden käytöshäiriöitä huomioivien toimintamallien kehittäminen
- hoitohenkilökunnan tietoisuuden lisääminen, neuvonta ja ohjeistus (mm. muistisairaudet, eri kulttuuritaustat, palvelujärjestelmä)
- RAI-arviointien hyödyntäminen (muun muassa laatu, kirjaukset)
- asukkaiden toimintakyvyn ja hyvinvoinnin seuranta
- asukkaiden ryhmätoiminnan suunnittelu ja ohjaus
- omaisyhteistyö

- omaishoitajien tukeminen
- kotihoidon yhteyshenkilönä toimiminen
- yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävän yhteistyön suunnittelu ja toteutus
- erilaisten tukipalveluiden koordinointi
- asukkaita koskeviin palaveriiniin osallistuminen ja gerontologisen näkökulman esille tuominen
- lääkkeettömän hoidon arviointi
- hyvinvointiteknologian hyödyntäminen
- laadukkaan hoidon, asumisen sekä asukaslähtöisyyden kehittäminen ja ylläpitäminen.

Monipuoliset geronomien työtehtävät ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä muokkautuvat ja täsmentyvät osittain myös palkattavan henkilön omista mielenkiinnon kohteista ja työkokemuksesta. Työnhakuilmoituksessa käytettävää tehtävänimikettä tulisi myös miettiä. Esimerkiksi Kymenlaakson hyvinvointialue on rekrytoinut geronomeja asumispalveluohjaajan nimikkeellä ikääntyneiden ympärivuorokautisiin palveluasumisyksiköihin (Kunta-rekry 2023).

Lisäksi tulee pohtia myös geronomien työtehtävän jalkauttamista ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköihin. Uuden roolin luominen työyhteisöön vaatii ponnisteluja niin johdolta kuin työntekijältä itseltäänkin. Uusi rooli saattaa herättää alkuun ihmetystä työyhteisössä, ja näin ollen roolin sisältö ja merkitys tulee kertoa avoimesti perusteluineen työyhteisölle.

Geronomien palkkaaminen ikääntyneiden ympärivuorokautisiin palveluasumis-yksiköihin on erittäin perusteltua viitaten tämän tutkimuksen tuloksiin. Jatkotutkimus voitaisiin kohdentaa geronomien roolin toteutumisesta ja sen kehittämistä EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautisissa palveluasumis-yksiköissä, esimerkiksi haastatteleamalla geronomeja, jotka tulevaisuudessa työskentelevät EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköissä. Muita jatkotutkimusaiheita voisivat olla esimerkiksi geronomien rooli kotihoidon kentällä tai yhteisöllisessä asumisessa.

LÄHTEET

Arene. 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382> [viitattu 8.10.2023].

Diak. 2020. Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0. Tutkimus- ja kehittämistyön luotettavuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://libguides.diak.fi/c.php?g=670543&p=4760642> [viitattu 8.10.2023].

Engström, M. & Laakso, M. 2016. ”Se vaatii paljon tahtoa ja motivaatiota”. Geronomian toimenkuvan kehittäminen Lapuan kaupungin vanhustaluyksiköissä. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016060311809> [viitattu 2.6.2023].

Etelä-Karjalan hyvinvointialue. 2023a. Etelä-Karjalan hyvinvointialue aloitti 1.1.2023. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.ekhva.fi/hyvinvointialue/hyvinvointialue/> [viitattu 27.5.2023].

Etelä-Karjalan hyvinvointialue. 2023b. Etelä-Karjalan hyvinvointialueen väestöinfo ma 13.3.2023. YouTube. Videoleike. Päivitetty 13.3.2023. Saatavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=lbfr8IEjI5c> [viitattu 27.5.2023].

Etelä-Karjalan hyvinvointialue. 2023c. Ikäihmisten ympärivuorokautinen asuminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.ekhva.fi/asiakkaalle/kansasi/ikaantyneiden-palvelut/asumisen-vaihtoehdot/ikaihminen-ymparivuorokautinen-asuminen/> [viitattu 27.5.2023].

Etelä-Karjalan hyvinvointialue. 2023d. Tutkimus- ja opinnäytetyöt. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.ekhva.fi/hyvinvointialue/hyvinvointialue/hallinto/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimus-ja-opinnaytetyot/> [viitattu 17.11.2023].

Geronomikoulutus. s.a. Opinto-opas. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://opinto-opas.xamk.fi/30/fi/54/6789> [viitattu 31.5.2023].

Homanen T. 2023. Geronomi. Suullinen tiedoksianto 11.8.2023.

Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus, 173–176.

Jyväskylän yliopisto. 2016. Teemoittelu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/teemoittelu> [viitattu 27.5.2023].

Jyväskylän yliopisto. 2021a. Haastattelut. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-hankintamenetelmat/haastattelut> [viitattu 27.5.2023].

Jyväskylän yliopisto. 2021b. Tutkimuksen toteuttaminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi/tutkimuksen-toteuttaminen#tutkimustulosten-luotettavuus> [viitattu 24.7.2023].

Kallinen, T. & Kinnunen, T. s.a. Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/> [viitattu 17.11.2023].

Karlsson, K. 2016. Tehostettu palveluasuminen psyykkisen ja sosiaalisen elämänlaadun näkökulmasta. Jyväskylän yliopisto. Terveystieteiden laitos. Gerontologinen ja kansanterveyden pro gradu -tutkielma. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201606082970> [viitattu 3.6.2023].

Kekoni, T., Mönkkönen, K., Hujala, A., Laulainen, S. & Hirvonen, J. 2019. Moniammatillisuus käsitteinä ja käytänteinä. Teoksessa Mönkkönen, K., Kekoni, T. & Pehkonen, A. (toim.) Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus, 12–46.

Kiviniemi, L., Läksy, M.-L., Matinlauri, T., Nevalainen, K., Ruotsalainen, K., Seppänen, U.-M. & Vuokila-Oikkonen, P. 2014. Minä mielenterveystyön tekijänä. 2. uudistettu painos. Helsinki: Edita, 139–141.

Koivula, A-K. 2022. Opetusta, oppimista, tutkimusta ja kehittämistä: SeAMK 30 vuotta. Teoksessa Päällysaho, S., Junell, P., Salminen-Tuomaala, M., Uusimäki, S., Varamäki, E., Saarikoski, S. & Karvonen, M. (toim.) Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja. A. Tutkimuksia 38. Seinäjoki: SeAMK. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/787382/A38.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 9.10.2023].

Komonen, N. & Pyyhtiä, N. 2021. Geronomi osana moniammatillista työyhteisöä. Asukaslähtöisyyden tukeminen palveluasumisessa. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021112521592> [viitattu 2.6.2023].

Koramo, M., Välikangas, K., Pitkänen, S., Parviainen, J., Miettinen, H. & Haukkapää-Haara, P. 2023. Kuntien ja hyvinvointialueiden toiminta ikääntyneiden asumisessa ja asumispalveluissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:36. Helsinki: Valtioneuvosto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-145-2> [viitattu 10.7.2023].

Kuntarekry 2023. Kymenlaakson hyvinvointialueen työpaikkailmoitus 1.11.2023. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kuntarekry.fi/fi/tyopaikat/asumispalveluohjaaja-kymenhva-02-448-23/> [viitattu 6.11.2023].

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 28.12.2012/980.

Lehto-Niskala, V. 2021. Toimintakyky ja kuntoutus ovat monimerkityksellisiä käsitteitä ympärivuorokautisessa pitkäaikaishoidossa. *Gerontologia* 4, 397–400. Verkkoletti. Saatavissa: <https://doi.org/10.23989/gerontologia.111372> [viitattu 9.11.2023].

Lindholm, M. & Vogt, I. 2020. Työnohjaus moniammatillisuuden rakentajana. Teoksessa Helminen, J. (toim.) Asiakkaan moniammatillinen ohjaus sosiaali- ja terveyden huollossa. Helsinki: Edita, 260–277.

Mikkola, M. 2012. Geronomin toimenkuva elä ja asu -seniorikeskuksen ympärivuorokautisessa hoivassa. Metropolia ammattikorkeakoulu. Vanhustyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012112917365> [viitattu 2.6.2023].

Morley, L. & Cashell, A. 2017. Collaboration in Health Care. *Journal of Medical Imaging and Radiation Sciences* 48, 207–216. Verkkoletti. Saatavissa: <https://www.jmirs.org/action/showPdf?pii=S1939-8654%2816%2930117-5> [viitattu 16.8.2023].

Mönkkönen, K., Leinonen, L., Arajärvi, M., Hovatta, A.-E., Tusa, N. & Salokangas, K. 2019. Moniammatillisen vuorovaikutuksen tarkastelua. Teoksessa Mönkkönen, K., Kekoni, T. & Pehkonen, A. (toim.) Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus, 33–60.

Opetushallitus. 2023a. Tutkintojen viitekehykset. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tutkintojen-viitekehykset> [viitattu 20.7.2023].

Opetushallitus. 2023b. Kestävän kehityksen keskeiset käsitteet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kestavan-kehityksen-keskeiset-kasitteet> [viitattu 10.11.2023].

Opinnäytetyön julkaiseminen ja arkistointi. s.a. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ksamk.sharepoint.com/sites/Opiskelu/SitePages/Opinnaytetyon-julkaiseminen-ja-arkistointi.aspx> [viitattu 8.10.2023].

Opintopolku. s.a. Geronomi (AMK). WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://opintopolku.fi/konfo/fi/koulu-tus/1.2.246.562.13.00000000000000000250> [viitattu 28.5.2023].

Paananen, S. 2018. Toimijuuden tukeminen ikääntyneiden pitkäaikaishoidossa. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Pro gradu -tutkielma. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201803241826> [viitattu 4.6.2023].

Paananen, V. 2023. Lain mukaan hoivakodeissa voisivat työskennellä hoitajien rinnalla muutkin – Miksi heitä palkataan niin vähän? *Helsingin Sanomat* 19.3.2023. Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009421557.html?share=6ff21cfaa3f0d06d87785d30a021a108> [viitattu 27.5.2023].

Pehkonen, A., Martikainen, K., Kinni, R.-L. & Mönkkönen, K. 2019. Asiakas moniammatillisessa kohtaamisessa. Teoksessa Mönkkönen, K., Kekoni, T. & Pehkonen, A. (toim.) Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus, 61–73.

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 75–85.

Reijo, S. 2019. Ikäihmisten arvostusten mukainen elämä tehostetussa palveluasumisessa. Jyväskylän yliopisto. Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201910244578> [viitattu 3.6.2023].

Räsänen, R. 2017. Hoitajien työajan merkitys asiakkaiden elämänlaadulle vanhusten ympärivuorokautisessa hoidossa. *Gerontologia* 31, 116–132. Verkkolehti. Saatavissa: <https://journal.fi/gerontologia/article/view/64926/26241> [viitattu 3.6.2023].

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html [viitattu 26.5.2023].

Sandström, S., Keiski-Turunen A., Hassila L., Aunola E. & Alahuhta M. 2018. Moniammatillinen yhteistyö sosiaali- ja terveystalouden ammattilaisten kuvaamana. *ePooki* 44. Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.oamk.fi/epooki/2018/moniammatillinen-yhteistyö-sosiaali-ja-terveysalan-ammattilaisten-kuvaamana/> [viitattu 28.5.2023].

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301.

STM. s.a. iäkkäiden henkilöiden palveluiden laatu ja kehittäminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://stm.fi/ikaantyneiden-palvelut/laatu-kehittaminen> [viitattu 13.9.2023].

Suomen geronomiliitto. s.a. Geronomi AMK kompetenssit. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.suomengeronomiliitto.fi/geronomi/kompetenssit> [viitattu 28.5.2023].

Surakka, S. 2023. Sosionomi. Suullinen tiedoksianto 29.8.2023.

Suurkuukka, E. 2023. Geronomi opiskelija. Suullinen tiedoksianto 21.8.2023.

Tepponen, M., Viitikko, T., Lehmus, R., Heikkilä, H., Nurmiainen S., Nummela, T., Suhola, T., Länsivuori, K., Lehtonen, M., Kaljunen, L., Kapulainen, K., Kanner, J., Immonen, M., Koivuniemi, J., Mitikka, M., Vidén, M., Klemola, K., Villikka, M., Majoinen, V., Vaittinen, P., Helminen, K., Laasonen, K. & Behm, M.-M. 2017. Uudistuva palvelukokonaisuus – kuntouttava kotihoito ja asiakaslähtöinen kotona asumisen tuki. Kuntouttavat toimintamallit iäkkäiden palveluissa (TEAS) -hankkeen loppuraportti. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2017:68. Valtioneuvosto. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160245/68_Kuntouttavat%20toimintamallit%20iäkkäiden%20palveluissa_loppuraportti3010.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 16.8.2023].

THL. 2021. Tiedosta arviointiin, tavoitteena paremmat palvelut. Sosiaali- ja terveyspalvelut Etelä-Karjalan hyvinvointialueella 2020. Alueellinen asiantuntija-arvio. Päätösten tueksi 3/2021. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143712/URN_ISBN_978-952-343-707-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 16.8.2023].

THL. 2022. Sosiaalihuollon laitos- ja asumispalvelut 2021. Tilastoraportti 26/2022. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022061546605> [viitattu 27.5.2023].

THL. 2023a. Sosiaalihuollon laitos- ja asumispalvelut 2022. Tilastoraportti 29/2023. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146666/2022%20Sosiaalihuollon%20laitos-%20ja%20asumispalvelut%20raportti.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 14.9.2023].

THL. 2023b. Tietoa RAI-järjestelmästä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/ikaantymisen/palvelutarpeiden-arviointi-rai-jarjestelmalla/tietoa-rai-jarjestelmasta> [viitattu 16.11.2023].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Valvira. 2020. Välittömän ja välillisen asiakastyön määrittely vanhusten tehostetun palveluasumisen ja laitoshoidon toimintayksiköissä. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://valvira.fi/documents/152634019/174531892/Valittoman-ja-valillisen-asiakastyon-maarittely-vanhusten-tehostetun-palveluasumisen-ja-laitoshoidon-toimintayksioissa.pdf/ed4c4ef0-334f-acfe-ba34-c3e16b144f96/Valittoman-ja-valillisen-asiakastyon-maarittely-vanhusten-tehostetun-palveluasumisen-ja-laitoshoidon-toimintayksioissa.pdf?t=1693297000893> [viitattu 1.11.2023].

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Tervehdys,

Olen Tiina Jokinen, geronomiopiskelija Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta, Xamkista. Olen tavannut teidät melkein kaikki harjoittelun/kesätöiden/opinnäytetyön suunnittelun merkeissä, mutta xxxx yhteystiedot sain tänään xxxx.

Lähestyn teitä yhteisellä viestillä, jotta tavoitan teidät kaikki kerralla ja toivon, että suhtaudutte myönteisesti pyyntööni osallistua tutkimukseen.

Olen sopinut EKHVA:n kanssa opinnäytetyön tekemisestä.

Opinnäytetyöni aiheena on **geronomin rooli ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä**. Opinnäytetyöni ohjaajana EKHVA:lla toimii xxx.

TAUSTAA LYHYESTI:

EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautisissa palveluasumisyksiköissä ei työskentele tällä hetkellä yhtään työntekijää geronomi-nimikkeellä. EKHVA:lla on ollut geronomi-nimikkeellä työnhakuilmoituksia ikääntyneiden ympärivuorokautiseen palveluasumiseen syksyllä 2022 ja keväällä 2023, mutta haut eivät ole tuottaneet tulosta.

OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS:

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää mikä olisi geronomin rooli EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä.

OPINNÄYTETYÖN TAVOITE:

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda geronomille työnkuva EKHVA:n ikääntyneiden ympärivuorokautiseen palveluasumiseen. Geronomin työnkuva muodostetaan esihenkilöiden haastattelun, geronomin kompetenssien, aikaisemman teoreettisen tutkimustiedon ja ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä saadun työkokemuksen pohjalta.

TUTKIMUKSEN TOTEUTUS:

Tutkimus on tarkoitus toteuttaa Teams-ryhmähaastatteluna (kesto 2h), johon toivoisin teidän kaikkien osallistuvan. Ennen ryhmähaastattelun järjestämistä haluaisin järjestää erillisen, noin 30 minuuttia kestävä Teams-tapaamisen kanssanne, jossa kerron tarkemmin geronomikoulutuksesta ja geronomin kompetensseista. Ilmoitathan minulle, mikäli et halua olla mukana tutkimuksessa.

EHDOTUKSIA TOTEUSTUSAJANKOHDAKSI:

VAIHE 1:

Mikäli mahdollista aikatauluihinne, haluaisin järjestää 30 minuutin esittelyn geronomikoulutuksesta & kompetensseista jo ensi viikolla (vko 38 / 18.-22.9.)? Voisitko ehdottaa teille sopivia aikoja ensi viikolle? Voitte lähettää ehdotukset minulle sähköpostitse, niin katson mikä olisi kaikille sopiva aika ja lähetän sitten kalenterikutsut.

VAIHE 2:

Ryhmähaastattelu – kesto 2h viikolla 40 tai 41 (2.-6.10. tai 10.-13.10.) Voisitko ehdottaa teille sopivia aikoja näille viikoille? Voitte lähettää ehdotukset minulle sähköpostitse, niin katson mikä olisi kaikille sopiva aika ja lähetän sitten kalenterikutsut.

Liitän oheen tutkimustiedotteen, tietosuojailmoituksen ja suostumuslomakkeen.

Suostumuslomakkeen pyydän palauttamaan minulle allekirjoitettuna ennen ryhmähaastattelun ajankohtaa.

Kiitos suuresti jo etukäteen.

Ystävällisin terveisin, Tiina Jokinen, geronomiopiskelija, Xamk

**Kutsu alkuesittelyyn geronomin koulutus & kompetenssit
2.10.2023 (Teams)**

Hei,
tässä kutsu opinnäytetyöhöni liittyvään alkuesittelyyn geronomin koulutuksesta ja kompetensseista.

Tapaamisiin!

Ystävällisin terveisin
Tiina Jokinen
geronomiopiskelija, Xamk

Kutsu ryhmähaastatteluun 12.10.2023 (Teams)

Hei,
Tässä kutsu ryhmähaastatteluun liittyen opinnäytetyöni tutkimusosuuteen. Liitteessä suostumuslomake, jonka pyydän ystävällisesti palauttamaan allekirjoitettuna sähköpostiini ennen haastattelua. Liitän oheen myös ryhmähaastattelukysymykset, jotka toimivat haastattelun runkona.

Varmistetaan haastatteluajankohdan sopivuus kaikille vielä yhteisessä alkuesittelyssä 2.10.

Ystävällisin terveisin
Tiina Jokinen
geronomiopiskelija, Xamk

Ryhmähaastattelukysymykset

1. Kerro itsestäsi; nimi, koulutus ja tehtävänimike EKHVA:lla
2. Miten kehittäisit ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen palveluja moniammatillisen tiimin näkökulmasta?
3. Miten näet geronomiin työtehtävän ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikössä geronomin kompetensseja ajatellen? Mitä konkreettisia työtehtäviä geronomi voisi hoitaa ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä jokaista kompetenssia ajatellen?
 - 1) Gerontologinen osaaminen
 - 2) Monialainen arviointiosaaminen
 - 3) Ohjausosaaminen
 - 4) Gerontologinen hoiva-, hoito- ja kuntoutusosaaminen
 - 5) Palvelujärjestelmäosaaminen
 - 6) Johtamis-, kehittämis- ja laadunhallinta osaaminen

Suostumus henkilötietojen käsittelyyn ja tutkimukseen osallistumiseen

Tietosuojaselosteessa henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste on ”suostumus”. Kyse ei ole tieteellisestä tutkimuksesta vaan esim. opinnäytetyöstä.

Geronomi ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisyksikössä
Teams-ryhmähaastattelu / tutkija geronomiopiskelija Tiina Jokinen
Mikäli haluat peruuttaa suostumuksesi, lähetäthän sähköpostia
ctijo003@edu.xamk.fi

Olen saanut tutkimustiedotteen ja tietosuojaselosteen. Tutkimustiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta ja tietosuojailmoituksesta tarkemman kuvauksen tutkimuksen yhteydessä suoritettavasta henkilötietojen käsittelystä.

Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini. Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen. Olen saanut riittävät tiedot oikeuksista, tutkimuksen tarkoituksesta ja sen toteutuksesta sekä tutkimuksen mahdollisista hyödyistä ja riskeistä. Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni tutkimukseen on vapaaehtoista. Ymmärrän, että voin keskeyttää osallistumiseni tai peruuttaa suostumukseni henkilötietojeni käsittelyyn koska tahansa syytä ilmoittamatta eikä siitä koidu minulle kielteisiä seurauksia. Olen tietoinen, että mikäli keskeytän tutkimuksen, keskeyttämiseen asti minusta kerättyjä tutkimusaineistoja voidaan edelleen hyödyntää tutkimuksessa. Mikäli peruutan suostumukseni, minusta peruuttamiseen mennessä kerättyjä henkilötietoja, näytteitä ja muita tietoja ei voida käsitellä osana tutkimusta, vaan ne tuhotaan, mikäli niiden poistaminen aineistosta on mahdollista tai tiedot anonymisoidaan välittömästi peruuttamisen jälkeen, jolloin jo kerättyä tutkimusaineistoa voidaan edelleen hyödyntää tutkimuksessa. Anonymisoidut henkilötiedot eivät ole kohtuullisin keinoin tunnistettavissa annettujen tietojen perusteella tai tietoja muihin tietoihin yhdistämällä.

Olen lukenut ja ymmärtänyt saamani tutkimustiedotteen, tietosuojaselosteen ja tämän suostumuksen tiedot, ja haluan osallistua tutkimukseen ja antaa suostumukseni henkilötietojeni käsittelyyn tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla.

Päiväys ja paikka

Tutkittavan allekirjoitus

Tutkittavan nimenselvennös

Tutkimuksen tekijä säilyttää alkuperäistä suostumusta tietoturvaselosteen käsittelyn ajan tutkijan omassa arkistossa. Kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle. Kun henkilötietojen käsittely on päättynyt, todisteet suostumuksen olemassaolosta tulee säilyttää vain niin kauan kuin on tarpeen oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi (1kk jälkeen opinnäytetyön julkistamisesta).